KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI 1964 JAN 20

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDASZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

VI. ÉVFOLYAM, 2. SZÁM. Ára: 50 fillér 1964. JANUÁR 27.

Az egyetemi tanács határozata az oktatási módszerek korszerűsítéséről

25 oldalas, átgondolt, ötletgazdag előterjesztés, 18 előzetes kérdés és 18 hozzászólás fémjelzi az egyetemi tanács legutóbbi ülését, amelyen az oktatási módszerek korszerűsítéséről volt szó. A vita szorosan kapcsolódott az előbbi egyetemi tanácsüléshez, amely a tananyagok egymásra épülésével foglalkozott és lényeges részét alkotja az egyetem most készülő távlati tantervének. Az előterjesztést *Berend T. Iván*, az általános kar dékánja készítette, s mivel a módszerek korszerűsítésének fő elveit már ismertette az általános kari pártalapszervezet taggyűlésén (lapunk 1963. december 16-i számában erről tudósítás jelent meg), most elsősorban az előterjesztés és vita alapján hozott határozatot ismertetjük.

A korszerűsítés alapelveiről

Oktatási módszereinket úgy kell reformálni — mondja ki az egyetemi tanács határozata —, hogy nagyobb önállóságra késztessük hallgatóinkat, növeljük tájékozottságukat és elemző készségüket, hogy a végzett hallgatók olyan kérdések megoldásához is hozzá tudjanak kezdeni, amelyekkel a tananyagban nem találkoztak. Természetesen a módszerek korszerűsítése során meg kell őrizni az oktatás jó hagyományait, és tekintettel kell lenni a jelenlegi helyzetre, a kialakult feltételekre. A változtatásokat fokozatosan kell végrehajtani — anélkül azonban, hogy megelégednénk apró toldozás-foldozással, ami gyakorlatilag lényeges változást nem jelent. A fokozatosságra elsősorban azért hívjuk fel a figyelmet, mert a változások nagy része nem 1964 szeptemberétől történik, hanem később é- addig pedig megfelelő összpontosítással jelentős előrehaladásra nyílik mód.

Az egyetemi tanács egyetért a párhuzamos, illetve alternatív előadási rendszer fokozatos bevezetésével. Ez azt jelenti, hogy az alapozó fő tárgyakból, politikai gazdaságtan, gazdaságföldrajz, gazdaságtörténet, nem egyetlen, hanem 2—3 alternatív vagy párhuzamos előadássorozatot hirdetnek meg. Természetesen az alternatív előadások is a tananyag egyik vagy másik fő vonalát állítják középpontba.

Az egyetemi tanács egyetért az előadások óraszámcsökkentésével, de az a csökkentés a teljes kötelező óraszámot csak kismértékben érintheti. A felső évfolyamokon a kötött óraszámok egy részét szintén alternatív tárgyak előadására fordítják a fő szakmai kollégiumokat kiegészítve. (Vagy pl. a matematikai képzés folytatására és az elméleti-ideológiai képzés mélyítésére is szolgálhatnak a felsőéves alternatív előadások.)

Maximálisan két szeminárium és egy gyakorlat

Az egyetemi tanács egyetértett abban, hogy a szemináriumi rendszer jelentős reformálásra szorul. Az oktatás hatékonysága érdekében ki kell küszöbölni a szemináriumi és gyakorlati rendszer jelenlegi szétforgácsoltságát. A hallgatókat hetenként maximálisan két szemináriumi foglalkozásra kell kötelezni és emellett a nyelvi órákat kivéve, hetenként csak egy gyakorlaton vehetnek majd részt. Ha több szeminárium vagy gyakorlat megtartására van szükség, akkor hetenkénti változtatással kell kialakítani. A begyakorló foglalkozások pótlását az egyetemi tanács több konzultációs lehetőség megteremtésével látja megoldhatónak.

A határozat szerint az anyagkövető szemináriumokat már az első éven ki kell küszöbölni. Ebben már eddig is történt előrelépés az évenként politikai gazdaságtan szemináriumokon. A szemináriumi rendszert e kezdeményezés alapján a szakszeminárium irányába kell fejleszteni. Az első- és másodéven a másik szemináriumos tárgyból irodalomfeldolgozó proszemináriumot kell tartani (Ilyen lehetséges az első éven filozófiából, gazdaságföldrajzból vagy gazdaságtörténetből, másodéven filozófiából vagy népgazdaság-tervezésből). A harmad- és negyedéven a szaktárgyakhoz egységes szakszemináriumok kapcsolódnak, amelyek középpontjában a szaktárgyak valamilyen önálló témájának önálló hallgatói feldolgozása áll. A másik szeminárium témáját a népgazdaság-tervezés vagy a tudományos szocializmus adja.

Vizsga- és államvizsgarendszer

Az egyetemi tanács határozata foglalkozik a vizsgarendszerrel is. Megállapítja, hogy biztosítani kell a vizsgák arányos elosztását, ki kell küszöbölni a nagyfokú egyenlőtlenségeket. Az első év végén a vizsgarendszert úgy kell kialakítani, hogy józan mértékkel biztosítsa a rostálás lehetőségeit, és ekkor derüljön ki, ha valaki nem alkalmas az egyetem elvégzésére.

Az államvizsgát a terv szerint egyetemünkön három lépésben lehet megszerezni: a másodév végén alapvizsga jelleggel szigorlat politikai gazdaságtanból és filozófiából, a negyedév végén komplex szigorlat a szaktárgyakból (szakvizsga) és az V. év végén a szakdolgozat szóbeli megvédése.

A számonkérés formáihoz tartozik még a vizsgákon kívül, hogy zárthelyi dolgozatokat csak a gyakorlati órák keretében lehet íratni. Ahol a zárthelyi eddig a félévi anyag számonkérését jelentette, inkább kollokviumot kell beiktatni.

Az esti oktatásról

Az esti, levelező oktatás reformjával egyetemünkön a következő évben kerül sor, de már most, a tanterv készítésekor foglalkozni kell néhány kérdéssel, így például az estick kötelező nyelvoktatása, a szakszemináriumok, a szakdolgozatíratás, az esetleges üzemi gyakorlat bevezetésével. Szintén felmerül az oktatási módszerek közül a kisebb csoportoknak tartott előadások, konzultációk, útmutatók jellege, a levelezők esetében a konzultációs központok továbbfejlesztése.

B. K.

Matematikai módszerek alkalmazása a közgazdaságtudományban

címen szakbibliográfiát adott ki a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, melyet a könyvtár bibliográfiai osztálya szerkesztett. A kiadvány a közgazdaságtudomány és a matematika kapcsolatával, a operációkutatással, a lineáris és nem lineáris programozással, valamint a játékelmélettel foglalkozó irodalmat tárja fel. A bibliográfia segíti mindazoknak a kutatóknak és hallgatóknak a munkáját, akik az említett témakörökben kívánnak elmélyedni. A könyvtár most készíti elő kiadásra a mű második kötetét, melynek tárgya a sorbanállás, készletezés, sorbarendezés, telepítés irodalma lesz, továbbá az első kötet anyagának kiegészítése a legfrissebb irodalommal.

K. M.

VIZSGAJELENET?

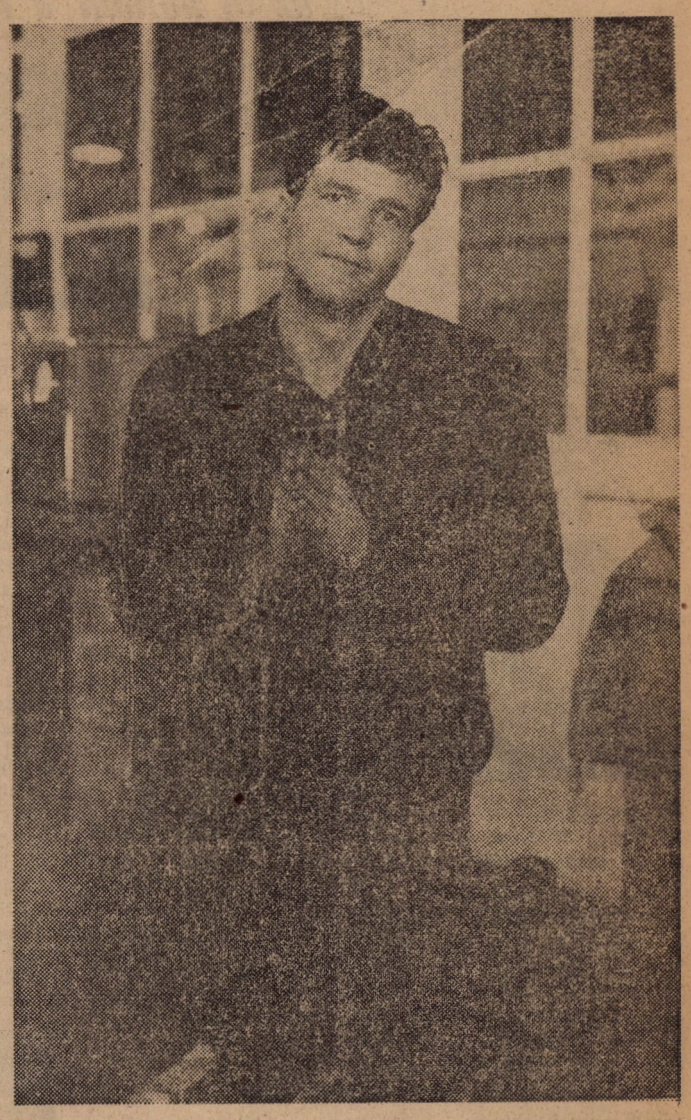

Csak egy elégségest?... Nem! Ez a jelenet a Karambol című filmből való, melynek főszerepét egyetemünk hallgatója, Frenreisz István játssza. (Riport az 5. oldalon.)

Előzetes a nyári táborokról

Bár a hőmérő higanyszála még jóval a fagypont alatt van, már a nyári építőtáborokról beszélgettünk a KISZ Központi Bizottság munkatársával, Földi Gáborral.

— Az eddigi eredmények biztatóak és arra engednek következtetni, hogy a táborozás igen hasznos kezdeményezés volt, és a jövőben tovább kell fejleszteni.

Néhány adat ennek bizonyítására. A fiúk már 6, a lányok 5 éve dolgoznak rendszeresen nyaranta. Ez alatt megépült 219 km hosszúságú csatorna, megmozgattak másfél millió köbméter földet. A lányok három és fél millió szőlőtőkét kötöztek, 155 ezer q zöldséget, gyümölcsöt válogattak és ládáztak.

Sorolhatnánk tovább az építőtáborok sikereit, de inkább a jövő nyár előkészületeiről néhány szót:

1964-ben 18 lány- és 8 fiútábor lesz hagyományos szervezésben. Ezek tehát központi irányítás alatt működnek. A lányok a tavalyihoz hasonlóan állami gazdaságokban gyümölcsöt, zöldséget szednek, szőlőt kötöznek stb. A fiúk a Bodrogzug lecsapolásán, a Hanság-csatorna építkezésén, a 7-es műút korszerűsítésén dolgoznak és komplett vízhasznosítási munkákban vesznek részt.

A KISZ I kongresszusa vállalta, hogy az ötéves terv folyamán a nyári építőtáborokban 100 ezer fiatalt foglalkoztatnak. Eddig összesen 76 176 fő vett részt a táborozásban, s nagy a valószínűsége annak, hogy 1964-ben elérjük a 100 ezer főt.

A 26 központi tábor mellett 6 helyi építőtábort is felállítanak egyéni szervezésben a KISZ védnöksége alatt. Pl. a Budapesti Műszaki Egyetem, a Gödöllői Agrártudományi Egyetem, a Pécsi Orvostudományi Egyetem kezdeményezésére. Ezen táborokban az illető egyetemek hallgatói, mintegy 1700 diák, saját egyeteme korszerűsítésén, a kollégium felépítésén dolgozik.

Újdonság lesz 1964-ben, hogy külföldről is érkeznek fiatalok építőtáborainkba. Zánkán a vasúti rekonstrukciónál segítenek.

A táborok június 28-án nyitnak és augusztus 22-én zárulnak.

A táborok előkészítésének megszervezéséhez a KB megfelelő segítséget nyújt. Színes röplapokkal, plakátokkal ad tájékoztatót a jelentkezőknek az egyes táborok jellegéről. A KB gondoskodik a fiatalok szórakoztatásáról, a szabad idő hasznos felhasználásáról. Hasonlóan az eddigiekhez, egy-egy turnusnak kétszer lesz filmvetítés. Ezenkívül kül- és belpolitikai előadásokat, sportbemutatókat tartanak. Minden táborban lesz tv, magnetofon, lemezjátszó és könyvtár. Foto-, irodalmi, karikatúrapályázatokat írnak ki, melyeknek nyertesei 1000—1400 Ft értékű tárgy- és pénzjutalomban részesülnek.

A KISZ Központi Bizottság igyekszik lehetőséget teremteni, hogy a táborozók jól érezzék magukat. Végső soron mégis a résztvevőkön múlik, hogy napi hat órai munka után, a fennmaradó időt milyen hasznosan és kellemesen töltik el. Erre a legjobb megoldás, ha egy-egy csoport lehetőleg együtt jelentkezik, és így a munkában és a szórakozásban is összeszokott brigádot alkot.

F. — N.

Dr. Megyeri Endre

Az erkölcsi kopás és a termelési kapacitások kihasználásának gazdaságossága a szocialista iparban.

c. kandidátus értekezését múlt év december 30-án védte meg a Magyar Tudományos Akadémián.

A bíráló bizottság megállapította, hogy a disszertáció elméleti és gyakorlati szempontból egyaránt fontos problémákat kellő tudományos színvonalon tárgyal. Az értekezés új tudományos eredményeket tartalmaz, éspedig: az állóalapoknak az erkölcsi kopás figyelembevételével való újraértékelése, a kapacitáskihasználás gazdasági hatása, valamint a gépcserére vonatkozó számítások. A bizottság egyhangúan javasolta Megyeri et. számára a kandidátusi fokozat megadását.

Az ipar kapcsolata a kutatással

Január 22-én az Ipargazdaságtan Tanszéken kibővített tanszéki értekezlet keretében többéves kutatómunka eredményeit vitatták meg. A vita témája Szakasits D. György: A termelés és a kutatás néhány elvi és módszertani problémája című értekezése volt. Jelen voltak a tudományos és felsőoktatási intézményeink képviselői is.

Zanzibar!

A fekete óriás évszázadokig aludt. Álmában gonosz kezek megláncolták, gúzsba kötötték. Az álom azonban véget ért, s Afrika ébred. Nagyot nyújtózik, s a láncszemek sorban megpattannak. Hiábavaló a gyarmatosítók minden erőfeszítése; ha egyik láncszemet megpróbálják megerősíteni, sok másik helyen szakad el újra. A lánc egyre inkább rövidebb lesz és egyre gyengébb.

A legújabban kihullott láncszem Zanzibar, ez a kis, Luxemburg nagyságú kelet-afrikai szigetország. Alig több, mint háromszázezer főnyi népe megelégelte a 74 éves brit uralmat és végre emberhez méltó módon akar élni. December 10-én ünnepelték felszabadulásukat, s most: a Zanzibari Népköztársaságot. A feudalizmust és gyarmati rendszert konzerválni igyekvő szultánátust elsöpörte a forradalom.

A zanzibári szultán (baloldalt) és Sheik Shamte Hamadi elnök, akiket elüldöztek a szigetről.

Gharib Abdulla Mohamed egyetemünk hallgatója izgatottan nézi az újságokat. Hazája, Zanzibar az első afrikai népköztársaság.

— A forradalmat az Umma és az Afrosirazi Párt egységfrontja vezeti. Az államelnök, Karume, az Afrosirazi párt tagja, a hadügy- és külügyminiszter, Babu pedig az Umma párt vezetője.

— Hogy milyen jellegű a forradalom, azt még pontosan nem tudom. Mindenesetre baloldali, haladó, ezt igazolják az eddig tett intézkedések: a szultánátus megdöntése, a földek államosítása, a kapcsolat megszakítása az USA-val...

— A további célok: széles egységfront a politikai és gazdasági feladatok megoldására. Mindenekelőtt meg kell szüntetni az ország monokulturás jellegét. (Termelésünk nagy részét idáig a szegfűszeg és a kókusz tette ki.)

— A gyarmatosítók mindent megtesznek a faji ellentétek felszítása érdekében (az ország lakossága arabokból, négerekből, siráziakból, kínaiakból stb. áll.). A harc azonban nem a fajok között; hanem a vagyonosok és vagyontalanok között folyik. Szemben álló felek: akiknek *van* és akiknek *nincs*. Ez a lényeg, és ebben a harcban félre kell tenni a faji különbségeket.

Abeid Karume, az új köztársaság elnöke

Abdul Rahman Mohamed Babu

— Hogy velem mi lesz? Ez elsősorban kormányunktól függ. Ha erőmre hazámnak szüksége van: hazamegyek harcolni. Ha úgy döntenek: maradjak, tanulok tovább, hisz az országnak továbbfejlődéséhez elsősorban jó szakemberekre van szüksége, lehetőleg saját fiaiból.

★

Újabb hírek szerint Tanganyikában is forrósul a helyzet. Afrika ébred.

Jó reggelt, Afrika!

-sóvári-

A francia filmhét és az új hullám a Filmmúzeumban

Kilenc nagy és néhány rövidfilm bemutatásával francia filmhetet tartott a Filmmúzeum. A bemutató célját Henri Langlois, a francia Filmmúzeum igazgatója abban jelölte meg, hogy bemutassák az „új hullám" néven közismertté vált filmművészeti irányzat legjellemzőbb képviselőit. A szaksajtóban megjelent cikkek alapján hiányolható a válogatásból Kast, Franju és Malle: A szeretők című filmje. Látszólag hiányzott csak Resnais, akinek nagy filmjét, a Szerelmem Hirosimát már láttuk, a Murielt pedig későbbre ígérik. Kisfilmjei közül kettőt láthatunk. Ennyit a hiányokról. Chabroltól egy film is elég lett volna. A Filmmúzeum egyébként lelkes közönsége pedig érthető ellenérzéssel fogadta Rohmer filmjét (Az oroszlán jegyében) és a Karmazsin függönyt (Astruc). Viszont a Truffaut-, Godard- és Varda-filmek komoly és maradandó filmélménnyel ajándékoztak meg mindannyiunkat...

A „Kifulladásig" (Jean-Luc Godard filmje). Hőseire a konvencionális erkölcsi gátlások teljes hiánya, a felelőtlen cselekvés jellemző. Michel tétovázás nélkül leüt valakit, ha nincs pénze, autót lop, gyilkol, szinte ötletszerűen. Így amikor a film végén azt mondja Patriciának: „Undorító vagy" — nincs semmi „erkölcsi fölénye" az őt eláruló lánnyal szemben, hiszen az hozzá hasonlóan, gátlástalanul, saját érdekei szerint cselekedett. Godard elkerüli, hogy ítéletet mondjon hőseiről, következetesen ragaszkodik a „bemutatáshoz", állásfoglalását tudatos szenvtelenség jellemzi. Nem hisszük azonban, hogy korszerűtlenek lennénk, amikor úgy érezzük: számunkra ez a szenvtelenség már az amoralitást jelenti. Nem mintha Godard-nak nem lenne filozófiája.

A Kifulladásig-ban a lányt „szabályos" egzisztencialista választási helyzet elé állítja, hogy csak egy példát említsünk. Mégis, ezek a filmek (mert némi változtatással ugyanez vonatkoztatható az Éli az életét c. Godard-filmre is) még az egzisztencializmusnál is messzebb mennek a társadalmi elkötelezettség tagadásával, és ezért gyökeresen idegen számunkra filozófiájuk. Talán nem lehet Godard-ra nézve ennyire általánosítani, hiszen, mint olvastuk, a Kiskatona c. filmjében állást foglalt az algériai háború ellen — ezt sajnos, nem láttuk. Amit viszont óriási pozitívumként kell kiemelni, az Godard „filmnyelve". A teljesen oldott kamerahasználat, melynek során a kép a szereplő legkisebb belső rezdülését is követi és kifejezi, a filmkészítés dogmáinak merész és sikeres fellazítása, sőt mondhatnánk felrúgása — ez az, amit Godard művészete a filmművészetnek adott.

Claude Chabrol itt látott filmjében (A szép Serge, Unokafivérek) Godard-al ellentétben állást foglal szereplőivel, történeteivel kapcsolatban. Azonban mondanivalójára, a Szép Serge-ben a miszticizmus, az Unokafivérekben pedig bizonyos szentimentális naivítás jellemző — így ezek egyike sem nevezhető „nagy filmnek". Egyébként mindkét film szórakoztató, izgalmas, színvonalas munka.

Agnés Varda „Cléo 5—7-ig" c. filmjét azért vártuk különös kíváncsisággal, mert a hírek szerint Varda ebben a műben különös megoldást alkalmazott: a filmbeli cselekvés idejét a valóságos idővel tette azonossá. A (közel) kétórás film így ugyanannyi történést mutat be, mint azt címe is jelzi. Vajon milyen megoldással, „trükkel" valósul ez meg — kérdeztük egymást. És éppen itt csalódtunk. A „Cléo"-ban kb. 10 percenként feliratok jelennek meg, melyek az idő múlását tudatosítják — ez még nem lenne baj, sőt, van egy bizonyos „elidegenítő" hatása is, ami egybevág a rendezőnő szándékával. De a filmidő valóságos időegységét még ezeken a részleteken belül sem fogadjuk el! Mivel a modern filmek más esetekben merész kihagyásaikkal „éles" vágásaikkal mintegy rászoktatták a közönséget, hogy a film percei alatt a valóságban órák-napok alatt lejátszódott eseményeket látnak, már akkor sem hajlandó senki elhinni az eredeti megfelelést, amikor — mint itt — tízpercenként eszébe juttatják. Másrészt — és ez a fontosabb! — Varda rendezői művészete, atmoszfératermő és jellemábrázoló készsége — tartalmában és mondanivalójában számos más, esetleg „izgalmasabb" filmeszközökkel elkészített mű fölé emeli a „Cléo"-t. Nagyszerű a címszereplő Corinne Marchand alakítása is. Az egyes epizódok során, anélkül, hogy erre valamilyen direkt utalást kapnánk, mindannyian átéljük azt a folyamatot, melynek során a sanzonénekesnő a halálveszély hatására mintegy megtisztul, sorra elszakad az emberi értéktelenséghez fűződő kötelékeitől és végül még egy tiszta, igaz szerelem lehetősége is felmerül számára, eddigi életének üzleti-érzéki viszonyaival szemben. Bár tulajdonképpen dráma nem zajlik le, mégis mindnyájan részesülünk a katarzis-élményben Cléo-val együtt — és ez igazi művészi hatás.

Truffaut filmje, a „Jules és Jim" egy különös szerelmi háromszög története. Jules és Jim barátok, és bár mindketten szerelmesek Chaterine-be. (Jules feleségül is veszi) barátságuk erősebb a féltékenységnél és szerelmi önzésnél. A film végén Chaterine magával rántja az öngyilkosságba Jim-et, Jules életben marad és eltemeti őket.

A rendező polemizál minden szereplőjével, még a hozzá legközelebb álló, saját véleményét leginkább kifejező Jules-lel is. Az egyetlen tabu számára Jules és Jim barátsága, amely nemzetek, háborúk és szerelmi viszályok felett áll. Ennek az emberi kapcsolatnak a kiemelésével hangsúlyozza Catherine viselkedésének értelmetlenségét, ingadozását a két barát, sőt egy harmadik férfi között is. Catherine többször megismétlődő kijelentése: „Mindig nulláról kell indulni", lényegében megfelel az egzisztencialista „tiszta lap" dogmájának. A film, amely az 1910—30-ig terjedő két évtizedet öleli fel, megmutatja, hogy Catherine hogyan közeledik kielégítetlen vágyai miatt ehhez az életfelfogáshoz, és hogyan vezet Catherine viselkedése az öngyilkossághoz, hogyan lesz „szabad választásának" áldozata és öngyilkosságának társa Jim. Bár Truffaut úgy bánik témájával, mint a múlt történetével, belülről bírálja ezt a gondolatvilágot, tehát Catherine kérdéseire nem tud sem Jules, sem Jim választ adni. Ez és Jim halála az alkotó kritikai hozzáállásának gyengeségét fejezi ki. (Jim megpróbál elmenekülni Catherine-tól, de nem tud elszakadni tőle, emiatt kell meghalnia.)

Jeanne Moreau, a Jules és Jim Catherine-je.

Truffaut a filmművészet minden lehetőségét kiaknázza. Filmnyelve rendkívül sokoldalú. Újraéleszti a némafilm sok, már veszettnek hitt vívmányát. Így különleges lírai, finoman ironikus hangulatot teremt. Ez filmjének megkülönböztető erénye, mely kiemeli őt az új hullám gárdáján belül is.

A kísérőműsor rövidfilmjei részben az új hullám előzményének tekinthető némafilmek, részben mai kisfilmek voltak. (Nizzáról, illetve „Guernica", „Van Gogh" „A csirkefogók.")

Marcel Martin írja az új hullámról a Cinema 1960 márciusi számában: „...Nincs semmi mondanivalójuk, nincs „kinyilatkoztatásuk" kortársaik számára. Filmjeik nem foglalnak állást, világuk konvencionális, absztrakt és időtlen...

...Tartózkodnak mindenféle társadalmi és politikai kérdés felvetésétől... ilyen értelemben filmjeik nem ütnek el alapvetően a francia filmgyártás egyéb termékeitől, legtöbbjük előbb, vagy utóbb „beáll a sorba", ha ugyan már be nem állt...

Azonban tanúbizonyságot tesznek a jelenlegi világ útvesztéséről általában és a fiatalságról különösképpen... filmjeik értékes és fontos dokumentumok, hála felnőtt és józan hangvételüknek, melyből hiányzik az alantasság és a cinkosság...

Ám ezek a művészek lázadók és nem forradalmárok, nem arra gondolnak, hogy megváltoztassák a világot, hanem egyszerűen arra, hogy könyökükkel helyet csináljanak benne maguknak. Ilyen értelemben, ott leskelődik rájuk a komformizmus: a pénz és dicsőség majd lehiggasztja őket..."

A kapitalizmus eszmevilágán nem ütöttek rést, de alkotásaik mentesek annak illúzióitól. Tudják, a társadalom tönkreteszi boldogságukat, s egyre inkább befelé fordulnak. Ezért koncentrálnak az alkotók a pszichológiai mozzanatokra. Az egzisztencializmust elfogadják, vagy perelnek vele: azt már látják, hogy nem szolgálja, nem elégíti ki az ember boldogságigényét, de válaszuk pesszimista, mert a társadalmi törvények felismerése és ábrázolása idegen az új hullám eszmeiségétől. Filmjeik ebből a szempontból számunkra elfogadhatatlanok.

Az új hullám jelentősége számunkra csakis formai újdonságaiban, a filmművészet kifejezőeszközeinek eddig nem is remélt mértékű továbbfejlesztésében rejlik. Így néha a remek stílus mintegy kárpótlást jelent az igencsak ellentmondásos tartalomért.

Karafiáth — Kékesi

EGYETEMI KÖNYVESPOLC

Szolodovnyikov, V.: A burzsoá elméletek és a gyengén fejlett országok gazdasági fejlődésének kérdései

KÖNYVTÁRI SZÁM: B 16 261

A jelenlegi burzsoá elméletek jellemzője, hogy nem vesznek tudomást a szociális tényezők és az osztályharc szerepéről a gyengén fejlett országokban, tagadják azokat az ellentéteket, amelyek fennállnak egyrészt az imperialista hatalmak, másrészt a gyengén fejlett országok között, élesen kommunistaellenesek.

A burzsoá közgazdasági irodalomban jelentős helyet foglal el a komparatív költségek tana, melynek lényege, hogy a nemzetközi munkamegosztás a termelési költségek alapján alakult ki és fejlődik, nem pedig a gyarmati uralom és az imperializmus következtében. A komparatív költségek elméletének fő módszertani hibája az, hogy csak a kérdés egyik oldalára van tekintettel, a munkatermelékenységre és a termelési költségekre, s figyelmen kívül hagyja a társadalmi-gazdasági feltételeket, melyektől függ a termelékenység és a termelési költségek színvonala, valamint a nemzetközi munkamegosztás kialakulásának történelmi körülményei. Sokat foglalkoznak a burzsoá közgazdászok a tőkefelhalmozással a gyengén fejlett országok gazdaságának fejlesztésével kapcsolatban. A legtöbb szerző azon a nézeten van, hogy csakis a külföldi tőke támogatásával kerülhetnek ki a nyomorból ezek az országok. A polgári közgazdászok körében eléggé elterjedt az úgynevezett „nagy lökés" elmélete, mely azt tanítja, hogy minden országnak, mely az önálló fejlődés útjára akar lépni, bizonyos minimális gazdasági erőforrással, vagy tőkeberuházásokkal kell rendelkeznie. Számos burzsoá közgazdász a deficitfinanszírozást, sőt, az inflációt ajánlja a fejlesztés finanszírozását szolgáló belső erőforrások mozgósításának eszközeként. Ez, persze, veszélyes út, amely a terheket elsősorban a dolgozó tömegekre hárítja át.

V. Pavlenda: Csehszlovákia időszerű közgazdasági kérdései

Mindazok az eredmények, amelyek a Csehszlovák Szocialista Köztársaságot a szocialista tábor egyik legfejlettebb országává tették, mind az utóbbi időben jelentkező kisebb nehézségek fokozták az érdeklődést a szomszéd ország közgazdasági problémái iránt. Ennek az érdeklődésnek a kielégítésére szolgál többek között ez a könyv is, amelyet a neves közgazdász a magyar olvasók számára állított össze, és amelyet a Kossuth Könyvkiadó jelentetett meg a közelmúltban.

A mű átfogó képet ad a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet megvalósulásáról Csehszlovákiában. Elemzi az ország jelenlegi gazdasági helyzetét, következtetéseket von le ebből, és feladatokat állapít meg. Külön fejezetben foglalkozik Csehszlovákiának a nemzetközi szocialista munkamegosztásba való bekapcsolásával, valamint a szlovák országrész gazdasági kérdéseivel.

G. I.

Olvasóink írják

Az alábbi írással a szerkesztőség nem ért egyet. Azért közöljük mégis, mert úgy véljük, hogy benne — bár jóindulatúan — megtalálható azoknak a helytelen nézeteknek egy része, melyek jelenleg kulturális, művészeti kérdésekben főként a fiatalok között hatnak. Éppen ezért szeretnénk, ha olvasóink megírnák véleményüket, nemcsak a kiállításról és a cikkről, hanem a cikkben felvetett érvekről és gondolatokról általában is.

Egy kiállítás védelmében

Gyakran halljuk, hogy a vélemények különbözőek. Nos, ebben lehet valami igazság, már csak azért is, mert az ízlése sem egyforma mindenkinek.

A Miklósvári-kiállításról szeretnék utólag egypár szót papírra vetni, azaz inkább a kritikájához. Tudom, hogy sokan másképp gondolkodnak, mint én, de mégis figyelembe kellett volna venni azokat a véleményeket, amelyek hasonlóak az enyémhez. Röviden: nekem a kiállítás tetszett.

Az előző számban megjelent túlságosan egyoldalú bírálatot olvasva, nagyon meglepődtem. Egyrészt azért, mert kiforratlan festőtől nem várhatjuk el remekművek alkotását, másrészt a cikkíró a festészetet, mint ideálokat teremtő művészeti ágat képzeli el. Idézem: „A Buja kedves című kép nem éppen a női ideál..." Nos, valóban nem ideál, de hol találunk az életben ideálokat? S a festészetnek — éppúgy, mint az irodalomnak — meg kell mutatnia az élet árnyoldalait is.

A „Kopasz férfifigurák" láttán sem gondolkozhatunk úgy, hogy itt a „szocializmust építő" fiatalság lekicsinyítő és dekadens ábrázolásával állunk szemben. Hiszen mindenki tudja, hogy ezek az alakok nagyobbrészt nem mi vagyunk, de igenis sok — és sajnos, nagyon sok — ismerőst vélünk felfedezni közöttük. Érzésem szerint az egyes művekben erős kritikai szellem nyilvánul meg, s ez az ábrázolásmód talán a legmegfelelőbb.

A közelmúltban olvashattunk az absztraktot lesújtó szovjet kritikákról, amelyek — gondolkozzunk csak el — sok tekintetben alaptalanul bírálták a festészet eme ágazatát. Vegyük példaként Picassót, aki a legismertebb jelenkori festők egyike, s világszerte elismert nagyság.

Békegalambja tipikus absztrakt mű, s csodálatosképpen mégis kifejező. Nem indíthatunk tehát támadást a hasonló kísérletek ellen, figyelembe véve azt is, hogy az absztrakt még nem rendelkezik jelentős múlttal, és Miklósvári Zoltán nem Picasso. De rohanó korunknak ez a módszer kiválóan megfelel. Nem modernség-hajhászásról van szó, hanem útkeresésről, egy olyan stílusirányzat keresésről, amely megfelel a mai időknek, kifejezi a technika előretörését, s ezzel az emberi élet gyökeres megváltozását. Lehet, hogy ezek a szavak frázisként hatnak, de ez a vissza-visszatérő érv az absztrakt mellett egyelőre megdönthetetlen. És, ha jól meggondoljuk — ezzel nem a Szabadság-szobor ellen beszélek —, egy nonfiguratív szobor a Gellérthegy tetején nem is mutatna rosszul.

A közérthetőség valóban gyengéje volt a kiállításnak. De minden művésznek, legyen az költő, festő, szobrász vagy színész, a saját érzéseit, gondolatait és problémáit kell átadnia. Ezek kifejezése pedig úgy, hogy mindenki számára érthető legyen, a legnehezebb feladat, amelyet csak rutinos, nagy művészek képesek tökéletesen megoldani. A kritikusnak nemcsak egy oldalról kell vizsgálnia a tárgyat, hanem alaposan mérlegre tenni a pozitívumok és negatívumok mellett szóló érveket. Érdemes lett volna egy pillantást vetni az emlékkönyvbe is, amelyben jóval több dicsérő mint elmarasztaló megjegyzést találtunk. S ez éppen nem azt bizonyítja, hogy a kiállítás tudathasadást okozott, és nem jogosítja fel a cikkírót arra, hogy ez úton a művészet degenerációjáról beszéljen.

Végül a cikk utolsó fejezetében a kritikus ars-poeticaját is megtalálhatjuk. Szerinte a művészetnek pusztán az ember művészi igényeit kell kielégíteniök, az élet szépségeiről kell áradozniok. De ez a hibák elburjánzásához, az élet ama másik oldalának előretöréséhez vezet. A kritika éppen ezért nem ellentétes társadalmunk alapelvével. Ha pedig a módszer ellen akad a cikkírónak kifogása, próbálja meggyőzni a milliókat az absztrakt helytelen, hamis jellegéről.

Nincs szándékomban a kiállítást az egekig magasztalni, nem is tehetném ezt, hiszen Miklósvári technikai felkészültsége még elég alacsony szinten áll. De nem lehet egyoldalúan kirohanni ellene, mert ezzel rengeteg pozitív vonáson siklik át. Ezeket pedig mindenütt és mindig számításba kell venni.

E. T.

Leontief professzor előadása

A közelmúltban Magyarországon járt *W. W. Leontief*, az USA-ban élő orosz származású professzor, az import—export módszer világhírű szakértője. Ebből az alkalomból január 14-én a Magyar Közgazdasági Társaság statisztikai szakosztálya és népgazdaságtervezési szakosztálya rendezésében szakmai konzultáción egyetemünk több oktatója és a matematikai módszerek közgazdasági alkalmazásával foglalkozó más szakemberek vettek részt. *Dr. Ollé Lajos* docens, egyetemünk statisztikai tanszéke helyettes vezetőjének, a Közgazdasági Társaság statisztikai szakosztálya elnökének bevezető szavai után *Leontief* professzor konzultatív előadást tartott egy *a különböző fejlettségű országok népgazdaságának leírására szolgáló módszerről.*

A módszer alapját a népgazdaság „sakktáblaszerű" mérlege, az input-output táblázat, a technikai együtthatók matrixa képezi. Ennek segítségével vizsgálta az előadó a népgazdaság termelési és külkereskedelmi szerkezetét. Rámutatott, hogy bizonyos ideális esetben az iparágakat, termelőszektorokat olyan sorrendbe lehetne állítani, melyben minden iparág csak a sorrendben utána állókra gyakorol befolyást. A valóságban ez tökéletesen nem valósítható meg, de bizonyos ilyen jellegű átrendezés lehetséges. Az ilyen átrendezett táblázat jellemző az illető népgazdaságra. Leontief professzor az így kapott struktúrát grafikusan is ábrázolta. A technikai együtthatók matrixa segítségével első lépésben a külkereskedelem kikapcsolásával egy „autarchikus" struktúrát szerkesztett, majd ezt módosította az export—import figyelembevételével. Az így kialakuló ábrák alapján a különböző országok fejlettségi foka jól összehasonlítható. Egy adott ország fejlettségi foka úgy fogható fel, mint egy bizonyos fejlődési folyamatnak egy állomása. A grafikon „kiugró" szakaszai az adott népgazdaság jellegzetes tulajdonságaira, hibáira, pl. valamilyen fontos nyersanyag hiányára hívják fel a figyelmet. Az előadó bemutatta az USA-ra, Egyiptomra, Perura, Izraelre vonatkozólag elkészített ábrákat.

Köves Pál

Rajt után az elsősök vizsgaidőszakában

— Nem is olyan nehéz a matematika?

— Legrázósabb tárgy a gazdaságtörténet

— Mi van a politikai gazdaságtannal az estieknél?

„Minden kezdet nehéz" — mondja a közmondás. Vajon, milyen nehézségeket jelentettek gólyáinknak az első vizsgák? Emeletenként, folyosórészenként találkozunk izgatott csoportokkal, s az izgalom mértéke az alsó emeletekről felfelé haladva fokozódik. Csúcspontját a harmadik emeleten, a 301—350-es szobák tájékán éri el. Gólyák, felsőévesek egyaránt csöndes tisztelettel, s valamivel hangosabb vacogással haladnak erre. Persze kivételek is vannak, akadnak olyanok is, akik különösebb aggodalom nélkül, nyugodtan lépnek be, s még nyugodtabban hagyják el a fenti termek egyikét.

Az elsőéves tervmatematika szakos hallgatókra gondolok itt elsősorban.

— Csoportunknak majdnem 70 százaléka — 14-en — vizsgázott jelesre matematikából — válaszol érdeklődésünkre Bácsatyai Klári, elsőéves tervmatematika szakos hallgató. — Igaz, sokat foglalkoztunk az év közben matematikával, nekünk ez a fő tantárgyunk. Ennek ellenére nagyon büszkék vagyunk a jó eredményre.

— Milyenek az egyéb félévi gyakorlati és vizsgaeredményeitek?

— Politikai gazdaságtanból jó eredményt értünk el. A nyelveknél már egy kicsit baj volt. Mindenesetre a legnagyobb meglepetést a gazdaságtörténet jegyek adták. Nagyok voltak — véleményem szerint — a lexikális jellegű követelmények. S a jegyek... na igen, zömmel közepesre sikerültek. Pedig azt hittük, hogy túlnyomórészt jeles vagy jó eredménnyel vizsgázunk. Sajnos, hat jegyünk van, s csoportunknak nagy százlékát csupán egy század választja el a jeles rendűségtől.

— Valóban nehéz volt a vizsgaidőszak?

— Még egy vizsgám hátra van, technológiából, így múlt időben nem beszélhetek. Három vizsgánk volt, s ezt elég jól be tudtuk osztani.

Farkas Évával, az ipar I/1-es csoportból matematika vizsga előtti lelkiállapotban találkoztunk.

— Csoportunk átlaga nagyon jó, *eddig*. Utolsó vizsgánk matematikából lesz. Reméljük, valóban az lesz (amennyiben uv. nem követi).

— Legtöbb nehézséget melyik tárgy jelentette a csoportnak?

— Sokan vesződtek a technológiával, főleg azok, akik nem gimnáziumban érettségiztek.

— S hogy álltok a gazdaságtörténettel?

— Ami azt illeti, mi sem szerepeltünk valami fényesen. Úgy gondolom, sokan ott hibáztak a gazdaságtörténet tanulásánál, mikor a kiadott ellenőrző kérdések szerint, mint tételek szerint vették át az anyagot. A vizsgán más, átfogóbb jellegű kérdésnél megakadtak. Problémát jelent az is, hogy az előadás anyaga — s főleg annak rendszerezése — sokban eltér a jegyzettől.

— Szóval alapjában véve nem is volt olyan nehéz az első vizsgaidőszak?

— Majd matematika vizsga után válaszolok erre a kérdésre.

Második emelet. *politikai gazdaságtan tanszék.*

Az ajtók előtt, természetesen itt is drukkoló csoportok. Ők is gólyák, csak valamivel idősebbek. Most, miután az ellenőrző dolgozatukat nem fogadták el, beszámolnak az aláírásért. Vértes Gábor és Goldperger István elvtársakkal beszélgettünk a beszámoló eredményeiről.

— Milyen az „idősebb gólyák" felkészültsége?

— Véleményünk szerint, nem elég alapos. Az anyagot túl egyszerűnek fogják fel, sokuknál a technikumi vagy tanfolyami politikai gazdaságtan-tanulás mechanikus szemlélete kísért. Az egyetemen ez a színvonal már nem fogadható el, és mégis a beszámoló előtt többen éppen hogy átlapozzák az anyagot, ebből adódik, hogy alapvető dolgokat — termelési viszony, termelési ár — sem tudnak pontosan deffiniálni. Nagyon sokszor vagyunk kénytelenek figyelembe venni, hogy dolgozók, és a napi munka után tanulnak. Az aláírást megkapják, de sok esetben, ha osztályoznunk kellene, elégségest adhatnánk csak. Több figyelmet és főleg több időt kell az esti hallgatóknak a politikai gazdaságtan tanulására fordítani, mert év végén a vizsgán már nemcsak az aláírásért számolnak be.

Brüll Mária

Közgazdászképzés a Szovjetunióban

A Szovjetunióban különleges figyelmet fordítanak a közgazdasági munka fellendítésére, gyorsan terjed a tervezésben és a népgazdaság irányításában a matematikai módszerek alkalmazása, számos üzemben kialakították a gazdasági igazgató munkaköré, stb. Mindez szükségessé teszi a szakemberképzés tökéletesítését, s *különösen a matematikai képzés fejlesztését.* Közgazdász-matematikusokat néhány főiskola tanszékén képeznek ki. Ezek hallgatói elsajátítják a tervezés matematikai módszereit, a számítógépek kezelésének fogásait stb.

A konkrét gazdaságtan különböző ágait tanulmányozó hallgatók is alapos matematikai képzésben részesülnek. Tanulmányozzák a felsőbb matematikát, a lineáris algebrát, a lineáris programozást, a valószínűségszámítást és a matematikai statisztikát. Az utolsó tanulmányi évben fakultatív tanfolyamokon tanulják a közgazdasági kutatások matematikai módszereit.

Az 1963—64-es tanterv előirányozza a fiatal szakemberek matematikai képzésének fokozását. Ennek nyomán *a tantervben nagyobb helyet kapnak a felsőbb matematika a programozás alapelveivel, a számítógépek alkalmazásához szükséges ismeretek, a számítási munkák gépesítése, stb.*

Például a leningrádi mérnök-közgazdász főiskolán korábban a számítástechnika és programozás és a tervezés matematikai módszerei kurzusokra 160 óra jutott a tantervben. *Az új tanterv szerint a számítástechnika, kibernetikus berendezések és programozás tárgyát 200 órán át, a közgazdasági kutatások matematikai módszereit 170 órán át oktatják.* Ez a változás jelzi a növekvő figyelmet az új témák iránt. Hasonló változások mennek végbe más főiskolák tanterveiben is.

Hiányos lenne a szovjet közgazdasági oktatásról vázolt kép, ha nem szólnánk az elmélet és a gyakorlat kapcsolatáról az oktatásban.

Minden főiskola és technikum tanterve két részre oszlik: 1. elméleti tanfolyamok, 2. tanulási és termelési gyakorlat. A bányászati tervező-technikus-képzés például két évet és 10 hónapot igényel; a tanulók idejük felét a termelésben töltik. A főiskolákban ez átlagosan az összes tanulmányi idő egyharmadát foglalja le. A vizsgafeladatokat és a diploma-munkákat a diákok rendszerint egy adott üzem gyakorlati tapasztalatainak tanulmányozása alapján dolgozzák ki. Tanulmányaik befejezése előtt több hónapos gyakorlati munkára az üzemekbe utaznak, hogy felkészüljenek vizsga- és diplomamunkájukra.

A. I. Polscsikov,

az Ekonomicseszkaja Gazéta főszerkesztőjének a **Figyelőben** megjelent cikkéből

Papírzacskó KANADÁBÓL

Látott-e már az Olvasó feltűnően jól öltözött férfit, kezében füles papírstaniclival? Itt Pesten. Nem? Hát én láttam. Az illető valahol a környékünkön lakik, a villamosnál máskor is találkoztunk már. Az ominózus stanicli egyik oldalára nagy zöld falevél volt nyomtatva, mellette a szöveg: „Domtar. Made in Canada." A staniclinak véletlenül a feliratos oldala volt kifelé, mi utasok mind megcsodálhattuk. Valódi kanadai stanicli! Ott az ilyet talán a szatócsnál a jó reggelthez adják. Lám, milyen tartós, milyen jó annak, akinek van.

Abból, hogy erre a staniclira felfigyeltem, senki ne gondolja, hogy a gazdáját rossz embernek tartom. Dehogy. S ha a városban mindenki ilyennel sétafikálna, akkor is meggondolnám, lenne-e rá okom, hogy a Jehovát jövendöljem. Ismeretlen ismerősömnek hosszú életet kívánok, s legyen szerencsés, sohase szenvedje híját az említett alkalmatosságnak. Figurája csak ürügy arra, hogy szóvá tegyem, amivel helyenként találkozhatunk, s amit inkább emberi ostobaságnak, semmint tudatosan káros cselekedetnek tarthatunk.

A nyugati szokások majmolása, egy-egy jól adjusztált fogyasztási cikk kegytárgyaknak kijáró áhítatos csodálata, de főleg a szemlélet, amiből fakadnak, már érdemesebb rá, hogy beszéljünk róla.

Pártosságunk nem akadálya annak, hogy elismerjük azt, amit Nyugaton jobban csinálnak, észrevegyük azt, amiben utol kell érnünk a tőkés világot. Viszont — ha valaki a személyes információt meggyőzőbbnek tartja a sajtó hireinél, annak a hazatelepülő diszszidensek mesélhetnek egyet-mást. Olyat, amiben ők, mármint a kapitalisták, sohasem fognak bennünket utolérni. S itt nyugodtan hivatkozhatok a társadalmunkat jellemző kulturális és szociális eredményeinkre.

Elgondolkodtató, hogy mégis némelyek mennyire figyelmen kívül hagyják ma is a józan mérlegelés szempontjait. Közöttünk, fiatalok között is vannak ilyenek. Skálájuk tarka. Kezdődik olyanokkal, akik a demokrácia elengedhetetlen feltételének tekintették korábban a rágógumit, ma rá sem néznek, hiszen kapható, és megunták. S tart egészen azokig, akik objektivesdit játszva, az évekkel ezelőtt szerencsétlenül járt TU—104-es gépet még ma is figyelmesebben kommentálják, mint a lezuhant Boening—707-esek egész garnitúráját.

Mit tehetünk? Azaz, tehetünk-e valamit annak érdekében, hogy ezek az emberek megbecsüljék saját eredményeinket, s ne essenek hasra fenntartás nélkül minden előtt, ami nyugati? Átkozódással nem jutunk messzire. Különben is, a korábbi, válogatás nélkül Nyugatra szórt átkok legkellemetlenebb hatása a visszahatás volt. Már az, amely kételkedővé vagy éppen „hasraesővé" tett embereket.

A szocialista társadalom gazdasági erejét, de magát rendszerünket is, Nyugaton igen gyakran az ott bemutatott produktumainkon keresztül mérik le. Idehaza sincs másképp. Hazai cikkeink és a szocialista országok termékei — hogy az összemérés e gyakori módjánál maradjak — nemcsak Nyugaton reprezentánsaink, a szocialista táboron, országunkon belül is bizonyítaniuk kell, hogy valósak céljaink.

Örvendetes, hogy manapság már Bécsbe is úgy, vagy könnyebben utaznak tőlünk, mint tíz évvel ezelőtt Pozsonyba. Sőt, diáklap-társunk hírét adta, hogy vállalkozó kedvű egyetemisták élményekben gazdag autóstopos túrát tettek a nyáron nyugat-európai országokban. (Külön dolog, hogy épségben való hazatérésüknek őszintén örülünk. S ez már a „transzkontinentális" autóstopra vonatkozik...)

A látogatások nemcsak az utazásban részt vevők számára hasznosak, hanem az élménybeszámolók — eltekintve itt a „messziről jött ember" jelzetű meséktől — nevetségessé teszik a költött csodákat. S nem baj, ha „kiderül" ezekből, hogy pl. Nyugaton olcsóbban lehet kocsihoz jutni.

Nélkülözhetjük-e ilyen tekintetben a nyomtatott betű tájékoztató szavát? Nem. Persze, az sem mindegy, hogy mit mond az a nyomtatott betű. A mi érdekünkben akar-e szót emelni — közömbös, hogy a téma milyen részletében —, s ez hogyan sikerül. Például a Valóság 1963. 6. számában Markos György Svédországi útijegyzetek című írását olvasva, ha nem bosszankodnék azon, hogy a szerző a hosszú békében, páratlan természeti kincsek alapján felépített mintaországhoz hazánk adatait hasonlítja, a szívem hasadna meg, hogy nem élhetek Svédországban. Még úgy se, mint befogadott magyar...

A dolgok tisztázásához hozzá tartozik, hogy az elfogult embereknek megmutassuk, az is Nyugat — sőt, „tökéletes demokrácia" —, ahol büntetlenül lehet államelnököt gyilkolni, ahol a munkások szakszervezetének székházát egy szempillantás alatt romhalmazzá lehet változtatni. A londoni Tweed Street viskói is Nyugaton vannak. S ha már a bevezetőben Kanada is szóba került, onnan Magyarországra nemcsak csodálatos stanicli érkezett, hanem — mint a Nők Lapja képes riportban számolt be a minap — egy felnevelésre váró csecsemő is.

Torma Imre

Köszönjük Mátyás elvtárs!

December közepén megjelent a várvavárt új elmélettörténetkönyv dr. Mátyás Antal tollából.

A könyv értékelése valószínűleg megtörténik tudományos szempontból is. Most legfeljebb csak annyit, hogy Mátyás elvtársnak, a klasszikus polgári közgazdászok elemzésénél alkalmazott éles kritikai, bár nagyon tárgyilagos hangvétele, a magyar közgazdászok tárgyalásánál mintha megenyhült volna. Különösen Kossuthra vonatkozik ez a megbocsátó és mindig felmentést találó tárgyalásmód. (Pl. vessük össze a Kossuth által javasolt Iparműtár és a Proudhon által leírt Cserebank kritikáját.)

De nem is erre szeretnék utalni. Inkább Mátyás elvtárs pedagógiai gondosságára, mondhatnám figyelmességére — a hallgatók iránt, amidőn mindent elkövet, hogy megkönnyítse számunkra e szerteágazó és erősen elvont tárgy tanulását.

A tárgy jellegéből adódik, hogy nagyon sok kötelező irodalmat lehetett volna megadni az Elmélettörténet tanulásához. Mátyás elvtárs is gyakran idézett művében a tárgyalt polgári közgazdászoktól, de az idézett részeket összegyűjtötte, szelektálta, szervesen beépítette a tankönyvbe, az idézetek után közvetlenül megadta a magyarázatot, értékelte és ezzel számunkra igen sok felesleges munkát takarított meg.

Röztön felmerül a kérdés:

Miért ne lehetne ezt pl. a filozófiánál is így csinálni. A hatalmas mennyiségű és sok könyvben elszórt kötelező irodalomnak már a megszerzése is rendkívül sok időt, energiát vesz igénybe. Nem is beszélve arról, hogy a megadott részekből sokszor akár 20 oldal csak egy-két mondat erejéig kapcsolódik közvetlenül a tananyagbeli témához, a többi arról szól, hogyan csepüli egyik filozófius a másikat, bár, el kell ismerni, a csepülés általában igen élvezetes stílusban van megírva. Előfordul az is, hogy a kötelező irodalom semmit sem ad hozzá a tananyaghoz, csak más szavakkal elmondja ugyanazt:

Elismerjük, hogy a filozófia tanszék módszere bizonyos mértékig jobban nevel az önállóságra, de fennáll a „sokat markol — keveset fog" veszélye. Az elmélettörténetnél a „kevesebb" ellenére is sokkal jobban behatolunk a tananyag mélyére, sokkal jobban látjuk az összefüggéseket. A jobb eredmények is ezt bizonyítják.

Érdemes külön megemlíteni az Elmélettörténet tankönyv mellé kiadott *Összefoglalót* is. Ebben a könyv írója a tankönyv legnehezebben elsajátítható részének gondolatmenetét vezeti végig, igen tömören és valóban a leglényegesebb részeket kiemelve, ami igen nagy segítséget nyújt a vizsgára való felkészülésben. Ebből a tárgyból nem voltak szemináriumok, de az Összefoglaló felért azzal, mintha szemináriumra jártunk volna. Nagyon jól esett a lelkiismeretesség és gondosság. Köszönjük, Mátyás elvtárs!

Sz. Á.

SEBEK

Hajlottkorú szüleinek egyetlen lánya volt. A faluból a legszebbek közé sorolták. Nem is lehetett vele táncolni a bálokban, mert a fiúk kézről kézre adták. Ez számomra dühitő volt. Hogy miért? Szerettem. Szerettem nagyon, őszintén és kitartóan. De ő, dacára, hogy ennek többször is jelét adtam, nem akarta észrevenni. Sőt, játszott velem, kinzott. Tehette, tizenhét évesek voltunk és neki volt udvarlója bőven. Tehát én nem számitottam, és be kellett, hogy érjem szerelmem fájó gyönyörűségével. Azt hittem nem élem túl, de hamarosan bebizonyosodott, hogy sokkal többet is elbír az ember.

Nyár volt még, az erdőgazdaságnál dolgozott egy csemetekertben, barátnőjével és egy fiúval. Akkoriban végezték el a nagy munkát, csak hárman maradtak. Délben, az egyébként lakatlan erdészházban akarták megmelegiteni kis ebédjüket. Tüzet raktak a kályhában, de a fa nem akart lángra kapni. Volt az egyik sarokban egy ott felejtett benzines kanna, félig tele. Ő fogta, levette a tetejét, és lötyntyintett belőle a tüzre. A láng felcsapott, a kannát a robbanás szétvetette és teleszórt mindent lánggal. Pillanatokon belül égett a szoba, a ruhájuk is. Ő ijedtében nekirohant az ablaknak, az üveg összeszabdalta, de azért kijutott és ott észtvesztve futott, testén az égő ruhával. Ez lett a veszte. Hiába kiáltott segitségért, mire a legközelebb levő emberek odajöttek hozzá, a földön feküdt borzalmas égési sebekkel. Talán csak a talpa volt ép. Karcsú teste egyetlen szörnyű égett seb. A haja, a szép gesztenyebarna, derékig érő haja leégett. Leégett! Leégett! Mikor rátaláltak, élt és eszméleténél volt, érzett mindent a drága.

A hír gyorsan terjedt, nem messze dolgoztam én is. Amikor meghallottam, rohantam hozzá, de már nem láthattam, épp akkor emelték be a mentőautóba mindhármukat. Hogy mit éreztem, nehéz leírni. A torkom elszorult, azt hittem, ott halok meg, nem birom tovább. Egy pillanatra elsötétült előttem a világ, de összeszedtem magam, s szaladtam, szaladtam lélekszakadva haza. Valami ruhát kaptam magamra és máris mentem a szomszédba barátomhoz. Kérés nélkül megragadtam a motorkerékpárját, s a hegyek között a megyeszékhelyre robogtam. Törődtem is azzal, hogy nincs jogositványom! Szerencsére megtudtam, hová viszik őket. Nem sokkal a mentő után érkeztem, de a kapunál utamat állta a portás. Könyörgöre fogtam.

— Portás bácsi, engedjen be! Nagyon kérem, most hozták be a menyasszonyomat. — Már tudom, hogy nem hazudtam akkor.

A jó öreg megsajnált és beengedett. Gyorsan a baleseti osztályra! De hova tovább? Melyik szobában van, hová vitték? Hová? — szerettem volna kiáltani. Egy fiatal nővért kérdeztem. Megértett, és emberségből elmondta, hogy az első kezelésen már túl van. Nem igen van eszméleténél, és ne maradjak benn sokáig, mert a főorvos bármikor jöhet.

Egyszercsak egy árnyékos, hűs szobában álltam, ahol egyetlen ágy volt csupán. A hófehér kórházi ágyból csak egy torz, felismerhetetlen valami látszott. Az arca, az édes kis arca semmivé lett! Az agyamból egyik pillanatban kiszállt minden vér, a másikban majd szét pattant, úgy kalapált. Szivemet, mintha egy durva kéz facsarta volna. A döbbenettől, a teljes mértékben fel sem fogott szörnyűségtől kinzottan léptem közelebb. Felnyitotta szemét, és megismert. Csak néztem, szemeiben furcsa fényt láttam, mégis azok a régi, szép szemek voltak. Mélyek és kifürkészhetetlenek.

— Te itt? — szólalt meg ő halovány hangon. Nem tudtam válaszolni, csak bólintottam. — Miért jöttél? — de már tele volt a szeme könnyel, és én is alig birtam megállni, hogy el ne sirjam magam. Végre nagynehezen kimondtam:

— Mert szeretlek! — ezt meg akartam neked mondani.

— Sokan mondták nekem. Csak te nem. De azt is éreztem. Hinni nem hittem el egyiket sem. Most neked hiszek.

A hangja fájdalommal volt tele. Sokáig hallgattunk, csak néztük egymást és én nyeltem könnyeim. Újra ő szólalt meg:

— Én azt hittem, nem szeretek senkit. De most szeretlek, érzem... — lehet, hogy még folytatta volna, de nyílt az ajtó, belépett az orvos. Némán megfogta a karom, és vezetett kifelé. Ekkor lélekbemarkoló fájdalommal kiáltott fel:

— Doktor bácsi! Kedves doktor bácsi! Ugye meggyógyít? Nem akarok meghalni! Élni akarok... — Nem tudta folytatni, feltört belőle a hangos sírás. Zokogott. Az orvos kitessékelt, és én hazafelé menet a kintól nyűszítettem, mint egy kiskutya. Folyt a könnyem, az esti levegő arcomba vágott.

Hónapokig nem voltam képes felfogni, hogy nincs többé. Egyszerűen nem tudtam semmit elképzelni nélküle. Másik két társa, mivel ők távol voltak a tűztől, megúszták másodfokú égési sebekkel. Ők nem futottak, a földre vetették magukat. A kórházból nemsokára visszatértek. Barátnője félévre az eset után férjhez ment, a fiú pedig azóta is fogyatékos szellemiekben.

Ő a kórházba szállítás után néhány órával meghalt. Igen, így állt a halotti levélben:„ A kórházba szállítás után, meghalt".

Azóta, ha nevét hallom, mindig összerezzenek. Hiába jó orvos az idő, hiába gyógyitja a sebeket. A sebek néha felszakadnak és nagyon fájnak. Majdnem ugyanúgy mint akkor, vagy talán még jobban? Ki tudja? Megmérhetetlen.

Törzsök István

DIÁKSAJTÓ

az Egyesült Államokban

A világ egyetlen országában sem öltött az egyetemi sajtó olyan méretet, legalábbis, ami a mennyiséget illeti, mint az Egyesült Államokban. Az amerikai főiskolákon és egyetemeken több száz egyetemi lapot adnak ki a humoros magazinokon, negyedévi irodalmi folyóiratokon és szakpublikációkon kívül. Több mint 36 napilapot adnak ki az egyetemisták 4—20 oldal terjedelemben (beleértve a sok apróhirdetést is).

Egy ilyen lapnál végzett munka kitűnő újságírói gyakorlatot jelent, de sok időt is kíván, néha a diákok egyetemi tanulmányainak rovására. A szerkesztőségi munka egy héten általában hatvan órát tesz ki.

A fiatalok jelentős része az újságírásból már sokkal korábban ízelítőt kap, hiszen majd minden középiskolának van saját lapja. Bár sok egyetemista kiadvány dilettáns jellegű — csupán helyi sporttal és pletykákkal foglalkoznak.

Néhány diáklap, különösen vidéken közöl hazai és nemzetközi híreket is, és az egyetemisták nézeteinek alakítójává és visszatükrözőjévé válik. A nagy diáknapilapok mint a Yale Daily News, Michigan Daily, Chicago Maroon vagy Harvard Crimson ragyogó gyakorlatszerző területet jelentenek az újságíró pályára készülő diákoknak; egy ilyen terjedelmű lap sokrétű tevékenységet kíván. Ezek: a legérdekesebb hazai és nemzetközi hírek kiválogatása és szerkesztése; hirdetések felhajtása a lap finanszírozására; az egyetemi vezetőség nyomásának kivédése. Mindez gyakran komolyabb munka, mint amit egy kisvárosi lap hivatásos szerkesztősége végez.

Alig van egyetemista szerkesztő, akit működési ideje alatt ne utasított volna rendre a dékán, a közigazgatási tanács egy tagja, vagy az amerikai életforma elleni támadás miatt.

Az ez évi egyetemi botrány kimenetele azt mutatja, hogy a jövendő amerikai újságírók, mint egyetemista-szerkesztők nemcsak a szerkesztésben, cikkek írásában szereznek alapos tapasztalatokat, hanem az agyon dicsőített „sajtószabadság" megvédésében is.

Felhők Colorado fölött

A legnagyobb feltűnést keltő eset a Coloradói Egyetemen történt a múlt őszön. A Colorado Daily szerkesztője, Gary Althen magára vonta az ókonzervatív, republikánus szenátor, Barry Goldwater dühét, mivel megjelentetett egy esszét Goldwater könyvéről, az „Egy konzervatív lelkiismereté"-ről, amelyben a szenátort, mint „egy bolondot és szemfényvesztőt" — jellemezték — ... aki semmivel sem jobb egy közönséges gonosztevőnél".

Elmúlt néhány nap, amíg az egyetemi konzervatívok magántámogatású lapja feljármázta Goldwater szenátort és ezzel elszabadította a vihart. Althen vonakodva küldte el két bocsánatkérését. Quigg Newton, az egyetem elnöke a publikációs bizottság és a közigazgatási tanács tagja is bocsánatot kért. Csak a sértő cikk szerzője — a filozófia hallgató Carl Mitcham — nem tette le a fegyvert, ragaszkodott kijelentéseihez és azt ajánlotta Goldwaternek, hogy perelje be őt.

Ez a küzdelem más frontokon is fellángolt, így Mitcham javaslata meggyorsította a támadást, amely a makacsságával sokak haragját kiváltó Althen, a Colorado Daily szerkesztője és Newton elnök ellen irányult, akinek az a tiszteletre méltó terve, hogy a coloradói egyetemet a vezető oktatási intézmények egyikévé tegye, nyugtalanította a hallgatók, a nevelő testület és az egész állam konzervatív elemeit.

Althen a Colorado Dailyből befolyásos újságot csinált, amennyiben túllépte a házi pletykák és a sporttudósítások kereteit és az eszmék és viták területére lépett.

Az 1962. szeptember 21. vezércikke talán még hevesebb vitákat váltott ki, mint Mitcham-nek az a nagylélegzetű esszéje, amit ugyanebben a számban Goldwater könyvéről írt. Vezércikkében Althen kifejezte azt a reményét, hogy az egyetem futballcsapata a következő szezonban minden játékot el fog veszíteni és ezzel alkalmat ad arra, hogy a nagyszabású egyetemi sportversenyeket beszüntessék.

A másik vádpont Gary Althen ellen az a verézcikke volt, amelyben a Kínai Népköztársaságnak az ENSZ-be való felvételéért emelt szót. Bár Althen támogatói a diákság és a tanári kar körében azon a véleményen voltak, hogy (Althennek) távol kellene tartania a szitkozódó frázisokat a DAILY hasábjairól, ezt mégis el kellett fogadniuk, mivel az ilyen támadások már meggyökeresedtek az amerikai sajtóban. Ezzel szemben, amikor Newton elnök leváltotta Althent szerkesztői tisztségéből, kifogásolták, hogy az elnök nem vette figyelembe a kiadóbizottság határozatát, amely háromszor is amellett szavazott, hogy Althen maradjon meg tisztségében. Az egyetemi tanács tagjai sem terveztek ilyen intézkedést, és a tanári testület is vonakodott attól, hogy ezt követelje. Még maga Goldwater szenátor sem intézett ilyen irányú követelést az egyetemi hatóságokhoz.

Newton, akinek álma, hogy Coloradóból egy „nagy egyetemet" csináljon, befolyásos elemek gyanakvásába és ellenségeskedésébe ütközött az államon belül és kívül. Ezért tanácsosnak találta, hogy Gary Althent, aki a radikalizmus jelképévé vált, feláldozza.

Ugy látszik azonban, hogy ez az intézkedés nem hozott békességet az egyetemnek. Februárban lemondott az egyetem rektora, Oswald Tippo. A diákszenátus egy állásfoglalásában lemondását a tanács egy tagjának „eljárásmódjával és állásfoglalásával" indokolja meg, „egy férfiével, akinek láthatólag az a szándéka, hogy az egyetem helyzetét megingassa". A múlt év novemberében az egyetemi tanács választásain több jelölt indult és nyert azzal a választási ígérettel, hogy „eltávolítja a felforgató elemeket az egyetemről".

(A Welt Studenten Nachrichten cikke alapján fordította Kékesi József. A cikket következő számunkban folytatjuk.)

Társegyetemeink

hallgatóinak munkájából legkönnyebben talán a képzőművészekét mutathatjuk be. Az itt közölt kép Németh András harmadéves festőnövendék Csendélet című linóleummetszete

MI ÚJSÁG A MENZÁN

Bővül az a la carte — Ne mindig ugyanazt válasszunk — Egész nap beváltható a reggelijegy

Egyetemünk éttermében érdekes változásnak lehettünk szemtanúi. Egyik napról a másikra új pénztárgépet szereltek fel az előfizetéses oldalon. A pult is átalakult, öt főzőfazék kapott benne helyet. Érdeklődésünkre az üzemvezetőhelyettes a következő felvilágosítást adta:

— Az utóbbi hónapokban, és különösen januárban, fokozódott a hallgatók érdeklődése az a la carte étkezés iránt. Mind többen kérték át magukat a menüről. Jelenleg 560 fővel többen veszik igénybe a nagyobb választékot nyújtó a la carte étkezést. Ezzel szemben az általunk összeállított menüt csak 530 személy fogyasztja. E nagyarányú eltolódás tette szükségessé az előfizetéses pult egyik részének átalakítását.

— Véleményük szerint, mivel magyarázható a hallgatók túlzott érdeklődése az a la carte étkezés iránt?

— Úgy gondoljuk, hogy az átpártolás fő oka a nagyobb ételválasztékban rejlik. Ugyanis, itt a hallgatók nem az általunk összeállított két fogás között, hanem 8—10 féle készételből választhatnak ízlésük szerint. Levest általában keveset fogyasztanak, azon az értéken inkább süteményeket vesznek. Szeretnénk felhívni a diákok figyelmét ebédjük helyes kiválasztására. Mi figyelemmel kísérjük a különböző készételek iránti kereslet alakulását és meg kell állapítanunk, hogy legtöbb hallgató helytelenül választja ki az ételeket. Ma például egy fiatalember gulyáslevest és pörköltet fogyasztott. Mindkét étel magas tápértékű és jellegében nem illik össze.

— Melyek a legkeresettebb készételek?

— Napról napra rántott szeletből, valamint a hagymásrostélyosból fogy legtöbb, ugyanakkor főzelékféléből csak egészen minimális mennyiséget adunk el. Éppen ezért arra szeretném figyelmeztetni vendégeinket, hogy az étel kiválasztásánál változatosságra törekedjenek. Amennyiben továbbra is egyoldalú étkezést tapasztalunk, kénytelenek leszünk ezt a kedvezőbb étkeztetési formát beszüntetni, mert a fejlődő fiatal szervezetnek minden irányú tápigényét ki kell elégíteni. Különösen fontos ez a téli hónapokban.

Örömmel vesszük tudomásul, hogy a menza vezetősége ilyen nagy gondot fordít étkezésünk változatosságának biztosítására. Valóban érdemes megfontolni tanácsaikat.

Végül tolmácsolunk két kérést.

Az egyik: azok a hallgatók, akik az a la carte étkeztetést veszik igénybe, ne fogyasszák a menü részére kitett kenyeret, mivel ezáltal csökken az ételre jutó keret.

A másik inkább csak ajánlat: február 1-től kezdve a büfé korlátlan mennyiségben, egész nap beváltja a reggelijegyeket, tehát bárki kérhet büféjegyet.

Petres Sándor

Az információelmélet alkalmazása

A természet és a társadalom szervei, szervezetei között *szoros információs kapcsolatok vannak:* jelzéseket adnak ki és vesznek fel, amelyek a bennük lejátszódó folyamatokról és állapotokról nyújtanak tájékoztatást. Az információt tehát igen tágan kell értelmezni. Az emberi érintkezésben az élőszó és az írás éppúgy információkat továbbító jelzés, mint a távíró, a telefon, a magnetofon, a rádió hangjai, illetve jelei.

Az információkat a kibernetikai rendszerekben jelzések közvetítik. A jelzések tárgyi tartalma igen különböző lehet. Éppúgy lehet egy kibernetikai rendszerben működő erőgép valamelyik műszerén mutatkozó számszerű érték, mint egy fordítógép elektromos impulzusscrozata, amely például egy lefordítandó szót ad meg. Közös tulajdonságuk azonban a jelzéseknek, hogy valamilyen esemény, tény vagy cselekvési mozzanat hívja létre, és adott rendszeren belül mindig valamilyen anyag állapota vagy anyagi jellegű folyamat ábrázolja őket. Ebben az alakjában a jelzést lehet rögzíteni, hosszú időre tárolni, átalakítani és továbbítani. Felhasználható a jelzés arra is, hogy gépekben és rendszerekben meghatározott hatást váltson ki. Ez utóbbi lehetőség felhasználása ad módot — a többi között — komplex üzemek teljes automatizálására is.

AZ INFORMÁCIÓ — MÉRHETŐ MENNYISÉG

Az információkat azért lehet lefordítani a jelzések nyelvére, mert *az információk bizonyos mérhető mennyiségeket képviselnek.* E mennyiségeket különálló jelzések vagy jelkombinációk fejezhetik ki. Az észlelő számára azonban a jelzés csak akkor ad információt, ha felmerülése adott helyzetben és időpontban nem volt biztosan előrelátható. Az információ éppen valamilyen bizonytalanság eloszlatásában nyilvánul meg.

Az elektronikus adatfeldolgozó rendszerek is lényegében ugyanúgy végzik el munkájukat, mint egy emberekből álló adatfeldolgozó szervezet. Mindkét esetben nagyszámú adatnak kell beérkeznie, ezeket meghatározott rendszerben feldolgozzák, majd a feldolgozás eredményét továbbítják.

Az információk feldolgozásának vezérfonala a program. Minthogy a gép csak azt végzi el, amit a viszonylag nem nagy skálájú utasításrendszerében pontosan előírnak számára, a gépi programok igen részletesek. Ez a programozás időigényét rendkívül megnöveli.

A program rövidítése végett elsősorban is ki kell választani azokat a megoldási eljárásokat, amelyek a feladatot viszonylag a legkevesebb elemi művelettel végzik el, amellett a tárolandó állandók száma is minimális. Az ilyen programokat nevezzük *statikusan rövid programoknak.*

A programrövidítésnek módszere az is, hogy a változatlanul vagy rendszeresen változó adatokkal megismétlendő folyamatokat (ún. ciklusokat) megfelelő technikai utasításokkal kiegészítve, csak egyszer állítják be a programba. Ez a gépi program hosszát szintén jelentősen csökkenti. Az utóbbi fogás természetesen nem rövidíti meg a gép működési idejét, csupán a programkészítést. Törekedni kell tehát olyan eljárások kiválasztására is, amelyek a gépi feldolgozás időtartamát csökkentik. Az ilyen értelemben megrövidített programot nevezik *dinamikusan rövid programnak.*

A gépek aszerint különböznek, hogy van-e kidolgozott autoprogramozási rendszerük (autokódjuk). Ez azt jelenti, hogy a gyakran ismétlődő, bonyolultabb eljárások programja be van építve vagy tárolva a gépbe, és egyetlen autokód-utasítással elő lehet írni az elemi műveletek egész sorából álló számítássorozatot. Az autokódrendszerek a programozási munkát már jelentősen csökkentik. A fejlődés magasabb fokát jelenti az új programozási nyelvezetek kialakulása (ALGOL, COBOL, FORTRAN). Ezek lehetővé teszik, hogy egy egyszer kidolgozott programot a különféle utasításrendszerű elektronikus gépeken egyaránt felhasználják. Ha ugyanis egy kellő fincmsággal tagolt feladat gépi nyelvre való átültetését szigorú logikai formalizmus jellemzi, akkor a feladatot maga a gép is a logikai szabályok szerint értelmezni tudja. Ehhez csak annyi szükséges, hogy rendelkezzék olyan programmal, amely a feladatnak matematikai leírásából gépi programot tud előállítani. *Így lehetővé válik, hogy megtakarítsák a programozó szakemberek munkájának túlnyomó részét.*

A RAKÉTATECHNIKÁTÓL A GAZDASÁGI ÉLETIG

Az információk feldolgozásának számos területe van, a rakétatechnikától a meteorológián és termelésautomatizáláson keresztül egészen az idegen nyelvekre történő fordításokig.

A gazdasági életben az elkövetkező években ott várható a legerőteljesebb fejlődés, ahol a munka hatékonysága viszonylag alacsony: az ügyviteli, irodai, irányítási folyamatok automatizálásában. E munkák igen jelentős hányada voltaképpen gépies. (Anyagkönyvelés, bérelszámolás, folyószámlakönyvelés stb.) A modern adatfeldolgozó berendezések elterjedése éppen *a lélekölő, sablonos munkáktól szabadítja meg az embert.* Ez még azokra a sablonos munkákra is vonatkozik, amelyek éppen az ügyvitelgépesítéssel járnak: a lyukkártyaüzemekben a lyukasztók felelősségteljes, de idegölő munkáját nemsokára felváltja a bizonylatok fotoelektromos vagy magnetikus eszközökkel történő leolvasása.

E fejlődés eleinte csak bizonyos részterületeken indul meg. Végső soron azonban *egységes kibernetikai rendszer kiépítésére van szükség.*

Ettől függetlenül is kiépíthető azonban az irányítás és ügyvitel kibernetikai rendszere.

Bármelyik nagyobb szervezetben megfigyelhető, hogy a különböző szintű döntések meghozatalához nagy tömegű, rendszeres vagy esetenkénti információt gyűjtenek be. Ezekben *az információgyűjtési munkákban jelentős az átfedés.* Ugyanakkor nagyon sok döntés születik anélkül, hogy a helyzet megítéléséhez szükséges adatok rendelkezésre állnának. *A statisztikák, a kimutatások hatalmas tömege nem képez egységes rendszert. Az elemi információkat,* bizonyos — egymástól eltérő — ismérvek szerint összevonva és csoportosítva, *újból és újból begyűjtik, ahelyett, hogy az elemi információk egyszeri begyűjtésével, a modern számítási és adatfeldolgozási eszközök segítségével dolgoznák fel valamennyi fontos cél sajátos igényei számára.*

A modern számítóberendezések gazdaságos kihasználását éppen az biztosítja, ha az egyszer bevitt elemi információt minél sokoldalúbban dolgozzák fel. Az adatok információtartalmát így lehet legjobban kiaknázni. *Az információrendszer helyes kiépítésén azt a rendszert értjük, amelyben az elemi adatok begyűjtése és minden szükséges irányban való feldolgozása jól átgondolt rendszerben, modern feldolgozó eszközökkel, a leggazdaságosabban folyik.*

Zárt információs rendszert alkothat egyetlen üzem vagy termelőszervezet működéséről felvett adathalmaz is. Különösen ilyen zárt egységekben valósítható meg az információ begyűjtésének és feldolgozásának jól átgondolt rendszere. Egy központi elektronikus számítóberendezés képes a folyamatosan vagy időszakosan tárolóegységeibe beérkező információkat sok irányúan feldolgozni, továbbítani, esetleg vezérlési feladatokkal is ellátni. Ennek keretében az információfeldolgozás során, matematikai módszerekkel *döntési* problémák is megoldhatók.

Nagy jelentősége van a különböző szimulációs eljárásoknak (Monte Carlo-módszer), amelyek mintegy lejátsszák a lehetséges döntésekből fakadó folyamatokat, a probléma törvényszerűségeit hűen tükröző modellen, és így *valóságos kísérletezés nélkül is értékelni lehet a különféle döntések kimenetelét.*

A nagy tömegű információkkal működő kibernetikai rendszerek kiépítésének három alapvető jellegzetessége és egyben viszonylagos korlátja van:

— a tárolókapacitás;
— az információk ún. elérési ideje;
— a berendezések előállítási költsége.

A különféle gépek, illetve tárolóberendezések (mágnesdobok, ferritgyűrűs tárolók, mágnesszalagok) előnyös vagy hátrányos tulajdonságai a felhasználási céltól függenek. Ezen a téren a fejlődés a nagy tömegű információfeldolgozások szempontjából mégsem kielégítő. Mind a tárolókapacitás növelése, mind az elérési idő lerövidítése érdekében arra törekednek, hogy minél kisebb elemekből álló tárolóberendezéseket fejlesszenek ki, az előállítási költségek viszonylagos csökkentése mellett.

★

Dr. Kádár Iván — Dr. Német Lóránt
cikke a Figyelőből

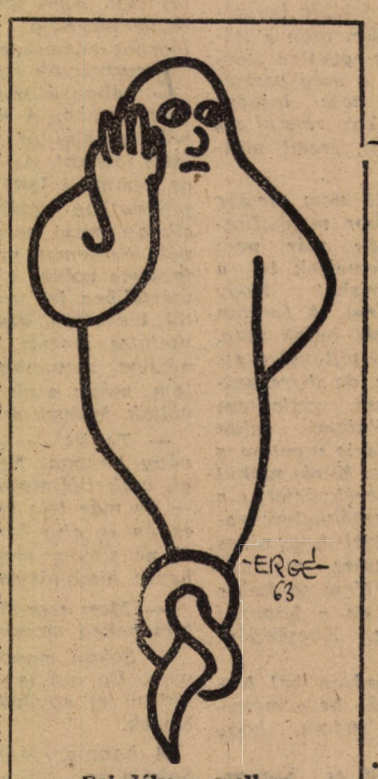

Feledékeny szellem

KÖZÉLET

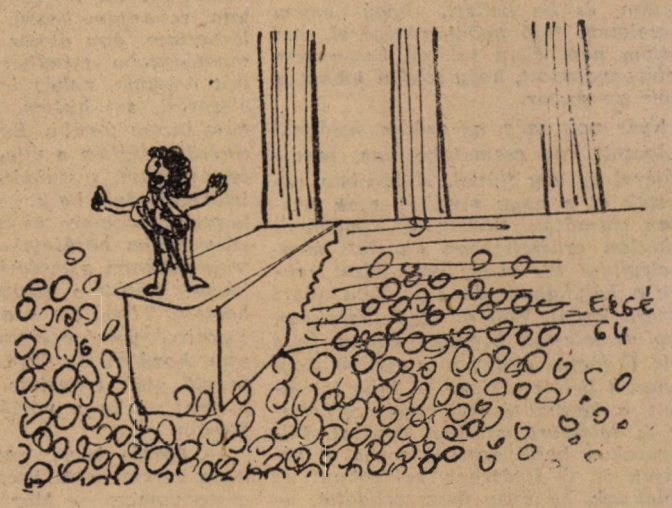

...és akkor két tojás sárgáját fél kilogramm porcukorral simára keverjük...

Szeretnénk már „utófelvettek" lenni...

A júliusban sikeres felvételi vizsgát tett jelöltek közül többen kapták meg azt az értesítést, hogy egyetemi hallgatók lesznek — 1964 őszétől. Közben azonban elmúlik egy év. Vajon mivel töltik ki ezt az időt? Ezt szeretnénk megtudni és ezért kértük meg egyetemünk egyik előfelvett hallgatóját, Bolyó Ilonát, válaszoljon kérdéseinkre.

— *Amikor mostani munkakörödet elfoglaltad, volt-e valamilyen szerepe annak, hogy egyetemünk előfelvett hallgatója vagy? Milyen munkakörben dolgozol, van-e annak kapcsolata a közgazdász munkával?*

— Ha a kérdés első részét úgy kell értelmeznem, hogy a most végzett munkámra, munkakörülményeimre hat-e az, hogy szeptemberben (ha igaz) közgazdász hallgató leszek — úgy nemmel felelek. A kérdés másik részét illetően elmondhatom, hogy a pénzügy szakra készülök, de most gyártáselőkészítő vagyok a Beloiannisz Híradástechnikai Gyárban. Lehet, hogy a bizonylat-kiállító munkában szerzett tapasztalataimra szükség lesz a pénzügyi munka területén?

— *Az egyetemmel van-e kapcsolatod? Érdeklődnek-e munkád iránt, részt veszel-e valamilyen oktatási formában? Munkád mellett jut-e idő tanulásra?*

— A termelési főosztály vezetője egyszer felhivatott magához, s tudtomra adta, hogy az egyetemről érdeklődtek irántam. Elmondta, hogy az osztályon jót hallott felőlem. Végül megkérdezte, hogy érzem magam a munkahelyen, hogy tetszik a munka? E beszélgetést tehát az egyetem levélbeli érdeklődésének is köszönhetem.

Az egyetemi előkészítő tanfolyamot látogatom. A gyárban gyártáselőkészítői tanfolyamon vettem részt, már le is vizsgáztam, s fizetésemelést kaptam.

Hogy a munkám mellett jut-e idő tanulásra? Jut, mert kell, hogy jusson. Az egyetemi tanfolyam oktatói ellenőrzik a felkészülésünket. De a körülményeim nem a legjobbak. Kora reggel, negyed hétkor indulok munkába, a város másik végébe. Délután ötre érek haza. Családi körülményeimnél fogva nekem is van második műszakom. A rádió és a televízió műsorainak csak nehezen tudok ellenállni, olvasok is — így a tanulást illetően, marad egy kevés rossz lelkiismeret, s a fogadkozás, hogy igazán majd az egyetemen...

— *Munkában szerzett tapasztalataid, a vállalat életéről nyert ismereteid nem változtatták-e meg a közgazdász pálya iránti vonzódásodat?*

— Határozottan mondhatom: nem változtatták meg, hanem növelték azt. Már a munkábaállításomnál megmondták, hogy tekintve munkaviszonyom ideiglenes jellegét, nem osztanak be olyan munkakörbe, amely hosszabb tanulást igényel. A GYEK bizonylatolásra nem lehet ráfogni, hogy érdekes munka, bármennyire szükséges is. Érthető, ha a közgazdász pálya mint olyan lebeg a szemem előtt, ahol a személyi képességeknek, képzettségnek, szorgalomnak több szerepe lesz. A vállalat alapos megismeréséről persze még nem beszélhetek. A szép új önkiszolgáló ebédlőbe egy nagy műhelyen keresztül visz az út, így ezt a műhelyet „látásból" már ismerem. De ez csak egészen kis része a Beloiannisznak. A vállalati pénzgazdálkodás szerveit még nem volt alkalmam megismerni.

Mi, előfelvettek, azt hiszem egy külön kis kasztot alkotunk a társadalomban. Két egymásba kapcsolódó útszakasz között egy állomáson vagyunk, ahol körülnézhetünk mindenfelé, de ahol lényegében nincs dolgunk és csak azt várjuk, hogy már a célhoz vezető útra kerüljünk. „Előfelvettek" vagyunk és szeretnénk már „utófelvettek" lenni. Ez nem hangzik olyan szépen, de akkor majd jobban a helyünkön fogjuk érezni magunkat. Ugy érzem, az előkészítő tanfolyam ellenére is, nagyon kizökkentem a tanulásból. Kiestem a napi szellemi készenlétből. Azt hiszem ennek az évnek talán az lesz az értéke, hogy az életből és a munkából előleget kaptam (s mellé fizetést is!). De ennek árán kissé lemaradtam más társaimhoz képest; az egyetemen — legalábbis eleinte — jobban kell igyekeznem. Baj ez? Csak már ott tartanék!

De bármi is leszek valamikor — például költségvetési szakelőadó — mindig büszkén emlékszem majd arra, hogy egy évig vizsgázott gyártáselőkészítő voltam a „Belo"-ban.

Die Zeitung für uns — unsere Zeitung

Aki tud németül, rögtön észreveszi a címben szereplő két kifejezés tartalma közötti különbséget. Magyarra fordítva, mintha eltűnne a különbség, mindkettőt így mondjuk: A MI LAPUNK.

Eme nyelvészkedő bevezetővel nem akarok támpontot faragni anyanyelvünk kifejezőerejének elmarasztalására. Már csak azért sem, mivel gondolataim az említett alternativától nem a nyelvi finomságok, árnyalatok világába vezettek...

Ha megkérdeznénk az egyetemen néhány hallgatót, mit ért azon, hogy A MI LAPUNK, körülbelül ilyen válaszokat kapnánk:

— Hát,... hogy a miénk. Van az egyetemnek újsága... a Közgazdász... és az főleg a belső problémákkal... az egyetemi élettel foglalkozik... szóval, a miénk.

Tegyük fel ugyanezt a kérdést a német szó kettős prizmáján keresztül!

— Die Zeitung für uns? Hát egy újság, amely nekünk készül... bennünket érdeklő dolgokról ír... nekünk csinálják... a mi lapunk..

— Unsere Zeitung? A mi lapunk, rólunk szól... ami valamennyiünké, hiszen mindenkinek része van benne... mi is írjuk...

Lám, napfényre kerül A MI LAPUNK mögött rejlő kettős tartalom. Nem ugyanaz, ha valaki úgy látja, hogy a lap „neki készül", vagy, ha azt „sajátjának" érzi.

Az ember sok mindent cselekszik életében; tanulásával és munkájával rengeteg tudásanyagot, tapasztalatot halmoz fel önmagában, de igazán magáénak csak azon tetteit érzi, melyek saját elhatározásából születnek; csak azokhoz a gondolatokhoz fűzi erősebb érzelem, melyekhez önálló szellemi munkájával, tudatos erőfeszítésével jutott el. Mennyiben érinti ez lapunkat?

Az annyiszor emlegetett színvonal, tartalmi gazdagság, érdekesség temérdek forrásából árad szét, tűnik el nyomtalanul az ötlet, fantázia, energia... értelmetlenül, érthetetlenül...

Sokkal több jó tollú ember van az egyetemen, mint ahányan írásaikkal részt vállalnak a lap rendszeres elkészítésében.

Sokkal több nagyszerű vagy érdekes ötlet születik az egyetemisták fejében, mint amennyi valamilyen úton-módon eljut hozzánk és rendszeres munkatársaink munkája révén megvalósul.

Sokkal több bíráló megjegyzés hangzik el egy-egy lapszám megjelenése után, mint ahány a szerkesztőséghez érkezik, hogy a tanulságot levonjuk.

...És e néhány „SOKKAL TÖBB..." különös módon, egyszeriben ok és okozat, kérdés és felelet, amikor arról beszélünk, hogy a Közgazdász vajon „die Zeitung für uns" vagy „unsere Zeitung".

FAKLEN PÁL

Egyetemi pihenőházak Romániában

Tizenöt évvel ezelőtt hozták létre Bukarestben az egyetemek első pihenőházait. Jelenleg Iasi, Kolozsvár és Temesvár városokban működnek ilyen egyetemi pihenőházak, Bukarestben pedig a tudósok háza, a Román Népköztársaság Tudományos Akadémiájának tagjai részére.

A pihenőházak azzal a céllal létesültek, hogy az egyetemeken és főiskolákon dolgozó tudósok, tanárok, és előadók részére alkalmat nyújtsanak a felfrissülésre, a kölcsönös megismerkedésre. Ugyanitt gazdag kulturális és művészi műsorral szórakoztatják a pihenni vágyó embereket, s könyvtárak, sakkszobák, színház- és mozitermek, gyűlés- és tánctermek, éttermek állnak a tudományos és kulturális dolgozók rendelkezésére, akik elhozhatják ide családtagjaikat is.

Az egyetemi pihenőházakat és a tudósok házát gyakran látogatják azok a külföldi tudósok és egyetemi tanárok is, akik látogatóba mennek a Román Népköztársaságba.

OLAJMÁGNÁS

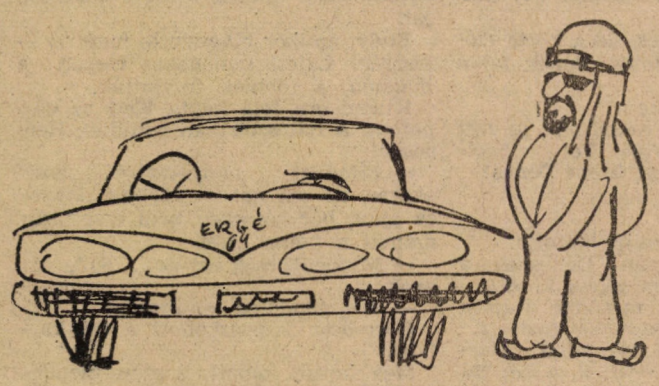

Ott...

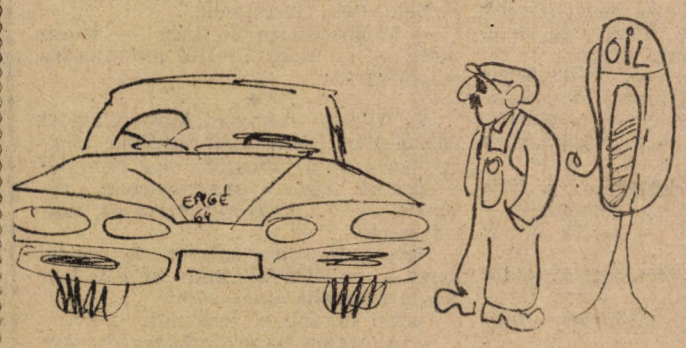

...és itt

Karambol

Magas, jólöltözött fiatalember áll a cukraszda pultjánál és egy torta tetejét díszítő marcipánrózsára mutat.

— Azt a rózsát, Margitka, vigye oda annak a magányos lánynak.

— Sajnálom, de csak a tortával együtt adhatom, Gyuszikám!

— A tortát majd megeszem én...

És kezdetét veszi a hölgy hálás mosolya kíséretében a marathoni tortaevés, amelynek záróakkordjaként a jólöltözött fiatalember megdicsőült mosollyal elrohan a toalett felé.

— Nagyon jó, Pistikém! — hallatszik a rendező, Máriássy Félix hangja, csak egy kicsit nagyobb átéléssel edd az utolsó szeleteket! Még tíz szeletet a művész úrnak, felvétel, indíts!

A fenti jelenetet a Hunnia Filmstúdió egyik keresetlen pompával berendezett forgatótermében leshettük volna el, ha éppen arra járunk, ahol Máriássy Félix a Karambol című új magyar filmet forgatja, amelynek férfi főszerepét Frenreisz (Bujtor) István, egyetemünk harmadéves külker. szakos hallgatója játssza.

Mester utcai otthonában kerestem fel az első közgazdászfilmszínészt, és az alábbi közvetlen hangú beszélgetést provokáltam ki:

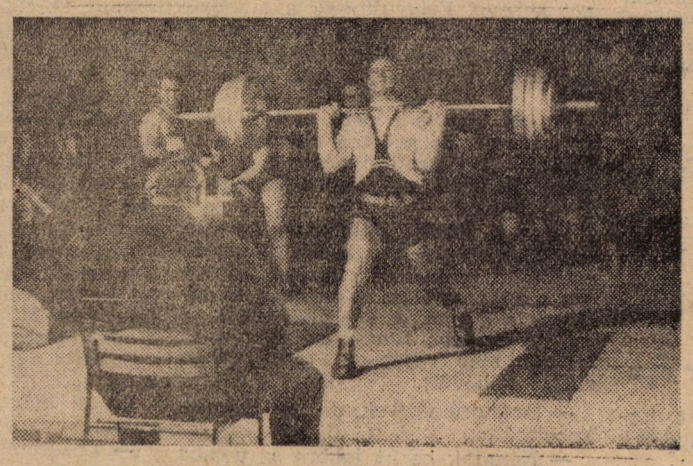

Mi mindent kell a kamera előtt emelgetni. Egyszer egy súlyzót...

— *Hogyan kaptad meg ezt a főszerepet, és milyen figurát kell a filmben alakítanod?*

— Több mint ezer jelentkezőt nézett végig a rendező és Máriássy Judit, a film írója, mivel elég speciális igényeket támasztottak főhősük megformálója iránt. Nagy darab és jó erőben levő, nem túl intelligens fickót kerestek, aki élethű megtestesítője lehet egy vidékről felkerült, de gyorsan akklimatizálódott fővárosi vagánynak. Szerencsém van (és nem túl intelligens a fejem), így a próbafelvételek alapján, én kaptam meg a szerepet.

— *Ezek szerint a film a „mai fiatalok" elnevezésű problémát boncolgatja?*

— Igen, de egészen új beállításban. Két utat mutat be; a törekvő, ambiciózus, tanulni vágyó és a vagánykodó, üres fejű, de alapjában véve jóindulatú és megszelidíthető fiatal útját. A kettejük találkozásából és a társadalomhoz való viszonyukból adódó konfliktusok képezik a történet alapját.

Gondolom, ez a találkozás az, ami vagánnyunkat elindítja a fejlődés rögös útjain.

— Igen, de ez nem megy teljesen komplikációk nélkül. Számomra a legnehezebb talán az volt, hogy a néző számára is elfogadhatóan, és emberien mutassam be ennek az elég komplikált figurának vívódásait, önmagával és környezetével.

— *Melyj jelenetek felvétele legemlékezetesebb számodra?*

— Az első héten kissé remegett a lábam és mutált a hangom, ez azért volt érdekes, de később is jócskán akadtak emlékezetes részek. Pl. Visegrádon minusz kétfokos hidegben másfél óráig kellett húzódzkodnom egy szál atlétatrikóban egy faágon (miközben a stáb pihenő tagjai rögtönzött tábortüzeknél melengették elgémberedett tagjaikat). Vagy az egyik verekedési jelenetnél, amikor egy pofont kapok egyik partneremtől (amelyet ő mind a tizenhétszeri ismétlésnél leldarabolnak: üssön tiszta erőből, majd én összeszorítom a számat. — Nem szorítottam össze. Kiugrott az állkapcsom. Ezután partnerem szólt: Üss te is tiszta erőből, kíismeretesen meg is adott). Majd amikor vissza akarom adni, ő egy judós mozdulattal átrepít engem néhány asztalon. Sehogy sem akart sikerülni. Végül azt mondtam partneremnek: üssön tiszta erőből, majd én összeszorítom a számat. — Nem szorítottam össze. Kiugrott az állkapcsom. Ezután partnerem szólt: Üss te is tiszta erőből, úgyis elkapom a kezed. — Nem kapta el. Felrepedt a szája. Nagyszerűen sikerült a két snitt — kiáltott egyszerre a rendező és az operatőr. Mi ketten kézenfogva elballagtunk a legközelebbi kórházba. Máskor mázsás öntvényeket emelgettem, székestől dobáltam a zongoristát, megettem huszonegy szelet tortát, és a lábánál fogva ráztam ki az egyik „haver" zsebéből az aprópénzt. És, hogy azért valami pihenésem is legyen, most teljes súlyával rámszakadt a vizsgaidőszak!

— *S mikor láthatjuk ezeket az emlékezetes jeleneteket moziban?*

— A forgatás már befejeződött és csak az utószinkron van hátra. A bemutatót március elejére tervezik és közvetlen utána ankétot rendeznek itt az egyetemen a rendező és a főszereplők részvételével.

Azt hiszem, a vizsgádra való tekintettel jobb lesz, ha beszüntetem a további szellemi igénybe vételt, még egy utolsó kérdést szegezve neked.

— *Hogy érzed, siker lesz?*

— Ne haragudj, ez utolsónak is elég naiv kérdés, mert ha azt mondom, hogy igen, akkor az tömény nagyképűség, ha azt mondom, nem, akkor az az önbizalom kóros hiánya.

— *Azt hiszem, igazad van, de hol láttál te riportot naiv kérdés nélkül? Akkor hát mondjad azt az utolsó szó jogán, amit akarsz és akkor én hálából magadra hagylak könyvvitel-jegyzeteddel együtt.*

— Kérlek, írd meg azt, hogy pillanatnyilag leghőbb vágyam, hogy a régi ismerőseim ne „művészurazzanak" állandóan, mivel nem vagyok sem művészebb, sem urabb, mint azelőtt, és így roppant zavar ez a megtisztelő cím.

Neki ez volt az első nyilatkozata, nekem az első riportom. Igy sikerült!

— puskás —

...másszor egy zongoristát

Baklövés

Minden képzeletet felülmúló tülekedés a buszon. A szokásos. Végre sikerül révbe jutnom, kikönyökölöm magamnak a peron tektonikus mozgásoktól mentes szegletét.

Mindjárt láttam, hogy ez a szerencsétlen is ide fog állni. Ez az undorító alak. Borostás és ugrál a szemöldöke. Olyan ellenszenves, mint a gyomorhurut. Beleliheg a képembe. Fujj! Árad belőle a bagóbűz. Hogyan szülhet anya egy ilyen embert? Ilyen spirituszszökevényt, ilyen töklámpást? Lefogadom, hogy a családfájában kasszafúrásnál egyik sem adta alább.

Torlódnak dühödt gondolataim, útitársamról már csak szitkok jutnak eszembe.

Végre! Leszállok...

Megfogja a kabátom ujját.

— Bocsásson meg, fiatalember! Valóban sokat dohányzom, de esküszöm, az őseim egytől-egyig virágkertészek voltak. Egyébként, ha megengedi: Bodoki vagyok, az MTA gondolatolvasási kutatócsoportjának vezetője.

Torma

ÁLLATKERTBEN

...gyere már szívem...

..Ezt olvastuk...

Tallózás filozófiaszigorlat előtt

„A történelmi materializmus mutatja azt a megfelelő *iránytűt*, melynek segítségével a társadalomtudományok művelői *úrrá lehetnek* ezeken a nehézségeken és akadályokon." (Tört. materializmus I. füz. 16. o.)

Jól felhasználható iránytű.

★

„Ugyanakkor a marxista történetfelfogás határozott harcot folytat mindazokkal a szubjektív idealista elméletekkel is, amelyek a társadalmi jelenségeket teljes egészében és mereven elválasztják a természettől és azzal szembefordítják őket (Új kantiánusok). Fellépnek azokkal az elméletekkel szemben is, amelyek a természet autonómiáját, a társadalomtól való függetlenségét *tagadják.*" (Tört. mat. I. füz. 46. o.)

Az ember kicsit nehezen ismeri ki magát, mit tagad, és ki ki ellen lép fel.

★

„*Amikor és ott, ahol* létrejön a legmagasabb rendű mozgásforma, a társadalmi mozgás, az szorosan kapcsolódik a természetben meglevő többi mozgásformához." (46. o.)

Amikor, és ott, ahol, és azért...

★

„A tér végtelenségének marxista felfogását megerősíti a termodinamika is. Mivel a világ időben végtelen, ha térben véges lenne, már régen bekövetkezett volna a hőhalál; *a tapasztalat viszont azt mutatja,* hogy ez nem következett be..." (Dialekt. materializmus 61. o.)

Ez tény.

★

„Az ember kialakulásával az állati csorda emberi társadalommá alakul." (Dialmat. 69. o.).

„...Ez jó mulatság, férfimunka volt!"

★

„Ennek nem mond ellent az sem, hogy a magasabb bonyolultságú gépek — a betáplált összefüggések alapján — képesek bizonyos hiányzó összefüggések megkeresésére, mivel csak olyan hiányzó összefüggések megkeresésére képesek, amelyre a betáplált program keretei is lehetőséget nyújtanak." (Dialmat. 80. o.)

Jó lenne tudni, végül is mire képesek.

★

„A tanár betűket rajzol a táblára. Vajon mit lát ezekből a *szemüveg nélküli és egy jól látó diák?*" (173. o.)

De vajon mi a különbség a kettő között?

— brüll —

MIKLÓSVÁRI ZOLTÁN:

A „Herceg" halála

Herceg későn ébredt, pedig halálosan útálta a reggeli alvást. A test parancsolta, maradjon ágyban — de érezte, akaratereje sem valami szilárd, pedig a tíz óra utáni felkelés egésznapi fejbekólintottságot jelent. Okolta a villamosokat, a csörömpölő szemeteseket, a puffanó tejeskannákat, korareggeli illetéktelen költögetőit.

Kidugta kezét, félre sem pillantva és bekapcsolta a rádiót. Megadóan tizennégyet számolt, mert mindig ennyi után melegedett be. A tegnap esti zajos és imádott rádióállomás, Luxemburg, süket ugyan, de hátha valahol. Tovább, tovább. Kamarazene, népdalok. Kell a zaj, ami egy kicsit frissíti az embert.

Kint a konyhában koppant valami. Gyáli néni vasalt.

— Csókolom — kiáltott Herceg.

Kis idő múlva résnyire nyílt az ajtó.

— Dobhatom? — kérdezte a néni mosolyogva és meglóbálta a mintás inget.

Frissen vasalt, Herceg ágyára dobta.

— Kö... szö...nöm — hálálkodott felülve ágyából — Endy?

A néni kintről válaszolt.

— Fél hétkor kelt és hamar elpucolt.

Az utcán a novemberi délelőtt természetesen őszi és hideget ígérően ködös volt.

★

Gyorsan reggelizett, pedig alig bírta inni a jéghideg tejet. Még nem csengettek és csak néhányan lézengtek a folyosókon. Az egyetem élte mindennapi életét. Az előadásokon lassan mindenki — legalábbis lélekben — készülődni kezdett, a hétvége boldog tudatában. Végre kitódultak az egyetemisták.

— Már megint beszedtél egy katalógust — csóválta a fejét a kilépő Endy.

★

Este a Suzyban szórakoztak. Kétes élvezet! A tömeg nemigen érdekelte őket, de mégiscsak bántó. Kívülállóknak érezték magukat.

A ventillátor küzdelme hiábavalónak bizonyult, csak fokozta a zajt. Egy üveg bort kértek, s majd negyedórát vártak, míg sorrakerültek. Sarokasztalnál kaptak helyet, kényelmesen elterpeszkedhettek.

— Beszéltetek délben, ha jól emlékszem kirándulásról? Nem lelkesedem, de hát a változatosság...

— Egyrészt — vágott közbe Endy. — El kell jönnöd, mert feltűnő, hogy mindenből kihúzod magad.

— Na és?

— Mit fűrészeled magad alatt a fát? Millió az igazolatlan órád.

— Nézzem a lelkes pofátokat?

Nevettek. Herceg arcokat vágott, mutatta, milyen a lelkes, figyelmes hallgató.

— A két lányt felkérjük? — mutatott szemével.

A zenészek hosszasan törülgették testüket tarka zsebkendőikkel. Az egyik nagy igyekezettel hátáról is leitatta az izzadságot mélyen benyúlva az inge alá.

Divatos számba kezdtek, kicsit hangosan pufogtak.

— Na! — és felálltak. Herceg odalépett a szőke tüneményhez mosolyogva, magabiztosan, sőt, parancsolóan meghajolt...

Váratlanul érintette, hogy a lány ülve maradt.

— Köszönöm, nem táncolok — fordult a fiú felé csendesen.

Pillanatig tartott az egész, s bár nem volt az ilyen helyzetekhez hozzászokva, rögvest kapcsolt.

— Akkor mi a fenének jössz ide kedves? — hajolt közelebb és meg sem várva a választ, további gorombaságokat sziszegett.

A másik, a fiatalabb, közben ledobta pulóverét és kissé körülményesen, de határozott mozdulatokkal, balján Endyvel otthagyta őket. A szőke elnézett az asztaltól, némileg elhalványulva. Herceg visszavonulót fújt, fel a bárpultra. Nem látszott, de belül igen pirult, dühössége meg egyenesen kézenfekvő volt.

Egyik barátja egyszer a rendőrségen mázsás pofonokat kapott, de nem a füleseket fájlalta, hanem az ablaktáblához ugrott minduntalan és megigazította a haját. Ime a férfihiúság. Sebezhető, az előbbiek meg szinte dárdaként érintették.

Endy visszakísérte Évát és Herceget kereste. Felgyújtották a villanyokat, mert tánc közben hangulatvilágítást használtak. Nagy robajjal megindult a ventillátor, a füst láthatóvá vált.

A két lány pár perc múlva intett a pincérnek és gyorsan túlestek a fizetésen. A visszajáró pénzt is a fizetőnek hagyták, aki hajlongva söpöre le asztalukat.

Herceg Endy pillantását kereste, aki visszaült az asztalhoz. Feltűnés nélkül kiosontak az előtérbe. Átvágtak a ruhatár előtt tolongókon és kiléptek a kapun. A két alak sehol.

— A francba tüntek ezek?

Endy már vacogott, tánc közben eléggé felhevült.

— Szomorú vagyok, de ez van — konstatálta.

— Nézzünk be itt jobbra az utcába — indult el Herceg. Utolsó eshetőség.

Egy-két késői járókelő utánuk fordult, még ilyet! — zakóban ebben a csípős hidegben. Alig értek az utcához, egy Simca farolt ki óvatosan. Először fel sem figyeltek, de az autó elállta útjukat, meg akart fordulni. A volánnál ülő Jutka láthatóan élvezte a manőverezést a két járda közötti szűk helyen. Hercegék kissé lelohadva megtorpantak, nem is számítva ilyen folytatásra. Itt futnak a mesebeli hercegnők! Másodpercekig tartott a tolatás, a kocsi vezetője gázt adott és széles ívben fordulva elhajtott. Csupán Éva pillantott vissza egy villanásnyira, mintha valamit igazított volna a hátsó ülésnél. Már csak a rendszám, ami szemükben, agyukban megmaradt, mint a gyorsvonatból a füst szaga. Rendszáma CB.

— Jutka férje orvos. Aki megajándékozott a kosárral — törte meg a szótlanságot Endy.

— Gondolom, emlegetted az anyját, amilyen hülye vagy.

Herceg bámulata még tartott, de már jöttek kérdései.

— Mit beszéltetek?

— Éva a húga, Jutka férje orvos, hónapok óta külföldön van, Kubában.

— Gondolom, olyan öregúrféle.

Endy csóválgatta a fejét.

— Ne kínozz. Ezt is alig tudtam kihúzni Évából.

— Hol laknak?

— Budán.

— Hol, de hol? — kíváncsiskodott türelmetlenül Herceg.

— Nem mondta, nem érted?! Húsz szót, ha váltottunk a fél óra alatt.

— Esküszöm, izgat az egész!

— Izgat, izgat, de mindig elszúrod. — Amíg visszafelé mentek, vitatkoztak.

Vasárnap a nagy alvások napja, 11, 12-ig illik ágyban maradni. Endy ráadásul megfázott és erősen berekedt. 11-kor Gyáli néni settenkedett be és óvatosan letette a Népszabadságot az asztalra. Szinte egyszerre mozdultak meg a takarók.

— Tessék ideadni! Tessék ideadni!

Már egy félórája felébredtek, bámulták a plafont.

Endy ágya közelebb lévén — kikapta a néni kezéből az újságot. Herceg méltatlankodott. Kölcsönösen üdvözölték egymást és Gyáli nénit.

— Keress valamit addig — mutatott a rádió felé Endy és kényelmesen beburkolózva nekiesett az újságnak. A néni kitárta az ablakot. Szél nem fújt, a Nap is nekidúrálta magát odakinn.

— Még hamar hazajöttetek az éjszaka...

— A rendes fiúk — bólogatott Herceg, hogy íme. Papucsait keresgélte, persze, szanaszét hagyta tegnap. Nyújtózkodott, ki-kilesett az ablakon, mustrálgatta a reprodukciókat — szokása szerint.

A lehetőségekhez képest meglátszottak a kis szoba lakóinak csinosítási kísérletei. Ami a falakat illeti, beleértve még a kovácsoltvas állólámpát (otthoni szajré); a falakat elfedő Picasso-képeket, egy pici, fura asztalkát két székkel a sarokban, nagy gines poharakkal — szóval a „modern" szoba benyomását tette.

Herceg megnyitotta a melegvizes csapot és cigit keresgélt. Aki második az újságolvasásban, első a fürdésben. Szeretett hosszan, átadva magát az élvezetnek — lubickolni.

Vasárnapra Gyáli néni főzött, különben hol délután, vagy délelőtt dolgozott 4 órás állásban egy kereskedelmi vállalatnál. Áldott asszony!

Kora délutánra mozijegyet szereztek és ebéd után már türelmetlenül várták Lajcsit. Kettőre ígérte, mert fél háromkor kezdődik. Hercegnek lelkiismeretfurdalása támadt, ugyanis fel kellett volna hívnia Katit, de elfelejtette. Mindegy, félkor jön a mozihoz. Kati minden második héten délutános egy fél éve, dühös is, hogy kifogta.

Lajcsi befutott végre, frissen kipirulva.

— Leadtam a drága jó ebédet, úgy loholtam — szuszogott. — Szevasztok.

— Nézd, új felöltője van! — kiabált Endy.

— Új a fenét! Tavalyi.

— Hideg van?... Hát süt a Nap! — szólt közbe Herceg.

— Jaj, jaj! — sopánkodott Lajcsi, hirtelen fejéhez kapva. — A ballonomban hagytam a személyimet, benne a jegyem. Tiszta hangya vagyok!

Percekig dühöngött, míg meg nem nyugtatták. Majd bekéreztetik, ha nem megy másként.

Hamar elkészültek.

— Gyere csak Lajoska! — ráncigálta vissza elmenőben Gyáli néni, s bevitte a konyhába.

— Kettőt! — parancsolt rá — diós meg citromos.

Lajcsi erősen szabadkozott, milyen jól van lakva, meg, hogy az úton mégsem majszolhatja.

— Míg leérsz, megeszed — és a kezébe nyomta a süteményeket.

— Na szaladj, szervusz.

Gyalog vágtak az útnak, 15 percnyire esett a Csillag.

— Tibi! Jelenésed van a madonnáddal?

Csak kissé sasorra és szőke haja miatt hívták Hercegnek.

— Naná! — mondta Herceg — de konferálj csak a tegnapiakról Endy.

Elújságolták az eseményeket, a pofára esést, a kocsit meg a többit.

Herceg közben előrement Katiért.

— Mennyit kerestél az éjjel?

Lajcsinak felcsillant a szeme.

— Százhúszat, de hoztam egy szatyor körtét is.

A pénz természetes, de a körte előre nem kalkulált dolog. Ennek talán jobban örült.

— Mit csináltatok?

— Teherautókról rakodtunk le. Jött vagy húsz kocsi az éjjel. Te!... Szóltál Tibinek, hogy mit üzent Dénes?

— Igen.

— Na és?

— Azt mondja, majd igazolja.

— Pedig igaza van Dénesnek, a leglezserebb a tanársegédek között.

Legalább minden második órájára járna be, vagy minden harmadikra.

Egy évfolyamra jártak mind a hárman kollégistaként kezdték, a két fiú később kijött Tibi nagynénjéhez albérletbe. Ez plusz húsz perc villamosozást jelentett és azt, hogy Herceg, vagy ha úgy tetszik, Tibi, még kevésebbet járt be az egyetemre.

A Csillag előtti nagy tolongásban alig találtak rá egymásra. Tulajdonképpen Kati szervezte ezt, a gyárban olcsón jutott jegyekhez. Rásózták a kultúrfelelősséget.

— Szia, szia! — köszöntek a fiúk.

— Várjuk meg, míg bemennek — indítványozta Endy. — Lajos helyét el kell intézni ...

Mire kijöttek, besötétedett és ködös lett a levegő.

A tömeg mindent elsöprően hullámzott.

— Szédületes film ket csinálnak az olaszok.

Mohón cigarettára gyújtottak, szorosan egymás mellett állva, hogy el ne sodródjanak.

— Nahát, ahogy ott verte az anyját!... Túlzás...

Akadozva indult a beszélgetés, az első percekben alig tudtak egy-két szót kiejteni. Meghökkentette mindnyájukat a film, gondolatban igyekeztek visszaidézni eseményeket, összefüggéseket. Lajcsi megnézte óráját.

— Fél hatra mondtam, hogy jövünk, ráérünk egy darabig gyalog.

Kényelmesen bandukoltak.

★

Hadházy Pisti szülei a vasárnapokat a nagyszülőknél töltötték vidéken, s csak késő este tértek vissza általában. Ilyenkor összejöttek, Endy gitározott és énekelt, ha meg valamelyik lány zongorázni tudott, leültették játszani.

A három szoba szépen berendezve, csinálhattak, amit akartak. Pisti apja az egyik kórház főorvosa, telik miből.

Pisti aggodalmasan mustrálgatta az egyre sűrűsödő ködöt; apjáék biztos jóval korábban indulnak el emiatt, bár elég lassan vezet az öreg. Meg is jegyezte a srácoknak.

Lajcsi rácsapott két külföldi képeslapra, a többiek bementek televíziót nézni.

Zsuzsi alig látszott a sötétben, mélyen hátradőlve fújta a füstöt a mama pongyolájában, szemét le nem véve a készülékről.

— Csiiitt! Üljetek le gyorsan, mert jó a műsor — türelmetlenkedett. Kati mindjárt melléült és ledobta cipőit. Nem voltak barátnők, mindösszesze kétszer találkoztak...

— Hoztok egy kis vodkát? — kérdezte csendesen Herceg.

— Várj, hadd legyen vége — intette le Endy. Pisti a rendelőben csörömpölt és behozott egy csomó üres üveget. Herceg otthagyta a tévét és szemügyre vette a készletet.

— Gyógyszeresüvegek? — nevetett és vodkamaradékot keresett az üvegek alján.

Egy-egy húszast dobtak be, Lajcsi ötvenet. Az üvegek, az megint körülbelül egy huszas, számoltak.

— Két liter vodka.

— Kati is ad és akkor hoztok bort is — rendelkezett Herceg. — A dolgozó nők is adakoznak.

Lajcsi ajánlkozott. Endyvel szaladtak le a közeli kocsmába.

Hét óra felé Pisti szobájában heverésztek jóleső, enyhe részeg hangulatban. A sötétben M. Davis improvizációit hallgatták.

A padlón boros üveg pörgött, amit csillogó szemmel figyeltek. Herceg volt a „krupié", s akinél megállt az üveg nyaka, elvesztette egyik ruhadarabját. Egy forgás: Lajos pulóvere az „áldozat", majd Endyé. A lányok halkan sikoltoztak. Minden hülyeséggel kezdték a vetkőzést, zsebkendővel, nyaklánccal. Zsuzsa ledobta szoknyáját.

Endy, amikor elvesztette ingét is — kiszállt. Lajcsi szalagokat cserélt a magnón, a többiek folytatták.

Kilenc óra felé kapta Kati az első pofont. A hálószobában feküdtek Herceggel.

— Mindent megcsinálok, amit akarsz, de ezt ne! — görbült sírásra az ajka, bár részegen nem érzett fájdalmat a pofon után.

— Mindent, csak ezt ne... Szűz vagyok.

— Azt gondolod, ez érdem?

Görcsösen kapaszkodott a fiú karjába.

Még kettőt kapott, azután csendesen, könnyes szemmel felkelt és felöltözött. Elment szó nélkül.

Nekiestek Hercegnek.

— Megpofoztam és kész — jelentette ki, de Endy lesújtó pillantására abbahagyta.

★

Az ifjúsági szervezet Mester Tibort igazolatlan hiányzásai, továbbá taggyűlésen való többszöri meg nem jelenéséért írásbeli megrovásban részesíti — ... Legyetek szívesek, szavazzatok...

Herceg lesütötte szemét, de érezte, hogy a mellette ülő Endy keze is lassan a magasba emelkedett.

Lajcsi inkább el sem jött.

— A tagság határozatképes és egyhangúlag döntött.

(Folytatjuk)

„7. A dolgozó felfüggesztése"

„Ha a dolgozó ellen súlyos fegyelmi vétség gyanúja merül fel, az igazgató az eljárás megindításakor felfüggeszti." (Munkajog, 91. oldal.)

Vannak EGÉSZEN furcsa DOLGOK

Ha a lányok mind nadrágban járnának, sokkal könnyebb lenne a könyvtárban tanulás.

★

Y. X. nagyon egyedül érzi magát. A csoportban csak ő nem utóvizsgázik matematikából

KÖZGAZDASZ
a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Cím: IX., Dimitrov tér 8.
Telefon: 186—850/138 m.
Szerkeszti: Bögre Katalin
Kiadja: Hirlapkiadó Vállalat
Megjelenik 2 hetenként
Készül a Szikra Lapnyomdában